

Högskolan

Sammanfattning

I betänkandet behandlas 120 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2002 om olika högskolefrågor.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga yrkanden.

Yrkandena handlar om övergripande frågor, tillträdesfrågor, studenternas förhållanden, validering och komplettering av utländsk högskoleutbildning, internationellt utbyte, lärarna i högskolan, distansutbildning, utbildningar för vissa yrken, vissa ämnen, studieorganisationsfrågor och några övriga frågor. Utskottet hänvisar i flertalet fall till pågående utredning eller beredning inom Utbildningsdepartementet eller till tidigare ställningstaganden i samma fråga.

Sex yrkanden rör frågor där det enligt gällande regler ankommer på lärosätena att fatta beslut. Utskottet avstyrker yrkandena med hänvisning till detta.

Reservationer finns på olika punkter från Moderaterna, Folkpartiet liberalerna, Kristdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet de gröna.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	11
Utskottets överväganden	12
Övergripande frågor	12
Resursfrågor	17
Frågor om tillträde till högskolan	19
Studenternas rättssäkerhet	22
Kårobligatoriet.....	23
Övriga studentfrågor.....	25
Examensfrågor.....	27
Validering och komplettering av utländsk högre utbildning.....	28
Övriga frågor om internationellt utbyte	29
Lärarna i högskolan	31
Distansutbildning.....	33
Utbildning för vissa yrken	34
Utbildning i vissa ämnen	40
Utbildningens innehåll och struktur i övrigt	44
Övriga frågor	46
Andra motionsyrkanden	47
Reservationer.....	49
1. Styrningen av högskolan (punkt 1) – m, fp.....	49
2. Styrningen av högskolan (punkt 1) – kd.....	49
3. Fristående högskolor (punkt 2) – m.....	50
4. Fristående högskolor (punkt 2) – fp.....	50
5. Grunddragen i högskolans utveckling i övrigt (punkt 3) – m.....	51
6. Grunddragen i högskolans utveckling i övrigt (punkt 3) – fp.....	52
7. Grunddragen i högskolans utveckling i övrigt (punkt 3) – kd.....	53
8. Resurstilldelningssystem (punkt 7) – m.....	54
9. Resurstilldelningssystem (punkt 7) – fp.....	55
10. Försäljning av utbildning till enskilda (punkt 8) – kd.....	55
11. Villkor för grundläggande behörighet (punkt 9) – fp.....	56
12. Decentralisering av antagning (punkt 10) – m.....	56
13. Decentralisering av antagning (punkt 10) – fp.....	57
14. Decentralisering av antagning (punkt 10) – kd.....	57
15. Meritvärdering (punkt 11) – fp, kd.....	58
16. Studenternas rättssäkerhet (punkt 12) – kd.....	58
17. Studenternas rättssäkerhet (punkt 12) – c.....	59
18. Kårobligatoriet (punkt 13) – m, fp, kd, c.....	59
19. Studentkontrakt (punkt 14) – fp.....	60
20. Studenternas alkoholkonsumtion (punkt 15) – v, mp.....	60

21. Internationell examen (punkt 17) – fp	61
22. Validering och komplettering av utländsk högre utbildning (punkt 19) – m.....	62
23. Validering och komplettering av utländsk högre utbildning (punkt 19) – fp.....	62
24. Instrumenten för meritvärdering av genomgången utbildning (punkt 20) – fp, kd, c.....	63
25. Internationellt utbyte (punkt 21) – fp	63
26. Högskolelärares villkor och utvecklingsmöjligheter (punkt 22) – kd.....	64
27. Rekryteringen av högskolelärare (punkt 23) – c.....	65
28. Distansutbildning (punkt 24) – c.....	65
29. HBT-frågor i utbildningarna till vissa yrken (punkt 25) – fp	66
30. Kunskaper om funktionshinder (punkt 26) – kd.....	66
31. Teknisk utbildning mot ohälsa i arbetslivet (punkt 27) – v	67
32. Utbildningar för tandvård (punkt 28) – v	67
33. Dansutbildningen (punkt 29) – kd.....	68
34. Utbildning av imamer (punkt 31) – v.....	68
35. Frivillig collegetermin (punkt 40) – fp.....	69
36. Treterminssystem (punkt 43) – fp	69
37. Utveckling av undervisnings- och examinationsformer (punkt 45) – c.....	70
Särskilda yttranden.....	71
1. Kårobligatoriet (punkt 13) – kd.....	71
2. Validering och komplettering av utländsk högre utbildning (punkt 19) – kd.....	71
3. Internationellt utbyte (punkt 21) – fp	71
4. Distansutbildning (punkt 24) – kd.....	72
5. Distansutbildning (punkt 24) – v.....	72
6. Utbildningar för tandvård (punkt 28) – v	72
7. Lunds universitets historiska museum (punkt 44) – fp.....	73
Bilaga	
Förteckning över behandlade förslag	74
Motioner.....	74

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Med hänvisning till de motiveringar som framförs under Utskottets överväganden föreslår utskottet att riksdagen fattar följande beslut.

1. Styrningen av högskolan

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub298 yrkande 6,
2002/03:Ub323 yrkande 25,
2002/03:Ub448 yrkande 12 och
2002/03:Ub486 yrkande 5.

Reservation 1 (m, fp)

Reservation 2 (kd)

2. Fristående högskolor

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub298 yrkande 7,
2002/03:Ub323 yrkande 26 och
2002/03:Ub486 yrkandena 10 och 11.

Reservation 3 (m)

Reservation 4 (fp)

3. Grunddragen i högskolans utveckling i övrigt

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub448 yrkandena 1, 2, 9, 10, 14, 15 och 16,
2002/03:Ub486 yrkandena 2, 3 och 6,
2002/03:Ub490 yrkande 8,
2002/03:N263 yrkande 14 och
2002/03:N267 yrkande 12.

Reservation 5 (m)

Reservation 6 (fp)

Reservation 7 (kd)

4. Högskolans samverkan med det omgivande samhället

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub489 yrkande 17.

5. Samvetsfrihet

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub495 yrkande 3.

6. Strategi för att öka examensfrekvensen

Riksdagen avslår motion
2002/03:N302 yrkande 1.

7. Resurstilldelningssystem

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub323 yrkande 4 och
2002/03:Ub486 yrkande 4.

Reservation 8 (m)

Reservation 9 (fp)

8. Försäljning av utbildning till enskilda

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub286,
2002/03:Ub321 och
2002/03:Ub448 yrkande 17.

Reservation 10 (kd)

9. Villkor för grundläggande behörighet

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub323 yrkande 6.

Reservation 11 (fp)

10. Decentralisering av antagning

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub323 yrkande 7,
2002/03:Ub448 yrkande 6 och
2002/03:Ub486 yrkande 1.

Reservation 12 (m)

Reservation 13 (fp)

Reservation 14 (kd)

11. Meritvärdering

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub352 yrkandena 1 och 2 och
2002/03:Ub444 yrkande 14.

Reservation 15 (fp, kd)

12. Studenternas rättssäkerhet

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub235,
2002/03:Ub489 yrkande 7 och
2002/03:Ub491 yrkande 2.

Reservation 16 (kd)

Reservation 17 (c)

13. Kårobligatoriet

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub222,
2002/03:Ub323 yrkande 13,
2002/03:Ub448 yrkande 8,
2002/03:Ub486 yrkande 9,
2002/03:Ub487 yrkande 7 och
2002/03:Ub489 yrkande 6.

Reservation 18 (m, fp, kd, c)

14. Studentkontrakt

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub323 yrkande 12.

Reservation 19 (fp)

15. Studenternas alkoholkonsumtion

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub317.

Reservation 20 (v, mp)

16. Uppföljning av studenters lärartid

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub318.

17. Internationell examen

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub243 och
2002/03:Ub323 yrkande 15.

Reservation 21 (fp)

18. Diploma supplement

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub215 yrkande 1.

19. Validering och komplettering av utländsk högre utbildning

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub215 yrkandena 2 och 3,
2002/03:Ub463 yrkande 1,
2002/03:Sf226 yrkande 9,
2002/03:Sf332 yrkande 19 och
2002/03:Sf334 yrkande 40.

Reservation 22 (m)

Reservation 23 (fp)

20. Instrumenten för meritvärdering av genomgången utbildning

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub489 yrkande 11.

Reservation 24 (fp, kd, c)

21. Internationellt utbyte

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub323 yrkande 14 och
2002/03:T377 yrkande 6.

Reservation 25 (fp)

22. Högskolelärares villkor och utvecklingsmöjligheter

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub448 yrkande 11.

Reservation 26 (kd)

23. Rekryteringen av högskolelärare

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub489 yrkande 1.

Reservation 27 (c)

24. Distansutbildning

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub376,
2002/03:Ub441 och
2002/03:Ub489 yrkandena 12–15.

Reservation 28 (c)

25. HBT-frågor i utbildningarna till vissa yrken

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub303 yrkandena 1 och 2,
2002/03:Ub457 yrkandena 1 och 2,
2002/03:Ub510 yrkande 3,
2002/03:Ub553 och
2002/03:L249 yrkande 17.

Reservation 29 (fp)

26. Kunskaper om funktionshinder

Riksdagen avslår motion
2002/03:So457 yrkande 4.

Reservation 30 (kd)

27. Teknisk utbildning mot ohälsa i arbetslivet

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub307 yrkandena 1 och 2.

Reservation 31 (v)

28. Utbildningar för tandvård

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub305,
2002/03:Ub364,
2002/03:Ub477 och
2002/03:Ub507 yrkandena 1–6.

Reservation 32 (v)

29. Dansutbildningen

Riksdagen avslår motion
2002/03:Kr370 yrkande 17.

Reservation 33 (kd)

30. Utbildning av dramapedagoger

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub234 och
2002/03:Ub517.

31. Utbildning av imamer

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub346.

Reservation 34 (v)

32. Utbildning och forskning inom IT

Riksdagen avslår motion
2002/03:T458 yrkande 4.

33. Utbildning inom form- och designområdet

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub335 yrkande 2,
2002/03:Ub488 yrkande 7 och
2002/03:N398 yrkande 7.

34. Film- och medieutbildning

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub398.

35. Arameiska

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub240.

36. Djuretik

Riksdagen avslår motion
2002/03:MJ488 yrkande 2.

37. Komplementär- och alternativmedicin

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:So225 yrkande 1 och
2002/03:So365 yrkande 5.

38. Forskningsanknytning av skolämnet slöjd

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub288.

39. Basår för all konstnärlig utbildning

Riksdagen avslår motion
2002/03:Kr264 yrkande 16.

40. Frivillig collegetermin

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub323 yrkande 9.

Reservation 35 (fp)

41. Naturvetenskapliga kurser för icke-naturvetare

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub283 yrkande 4.

42. Praktik i samhälls- och beteendevetenskapliga utbildningar

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub531.

43. Treterminssystem

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub338 yrkande 6 och
2002/03:Ub384.

Reservation 36 (fp)

44. Lunds universitets historiska museum

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub220,
2002/03:Ub282 yrkandena 1–3 och
2002/03:N340 yrkande 15.

45. Utveckling av undervisnings- och examinationsformer

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub489 yrkande 8.

Reservation 37 (c)

46. Personal- och kompetensförsörjning i skogslänen

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub513.

47. Andra motionsyrkanden

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub268 yrkande 1,
2002/03:Ub339,
2002/03:Ub356,
2002/03:Ub357,
2002/03:Ub369 yrkande 1 och
2002/03:Ub400 yrkande 2.

Stockholm den 6 mars 2003

På utbildningsutskottets vägnar

Jan Björkman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jan Björkman (s), Britt-Marie Danestig (v), Ulf Nilsson (fp), Inger Lundberg (s), Majléne Westerlund Panke (s), Agneta Lundberg (s), Inger Davidson (kd), Nils-Erik Söderqvist (s), Per Bill (m), Louise Malmström (s), Ana Maria Narti (fp), Sören Wibe (s), Anna Ibrisagic (m), Mikael Damberg (s), Mikaela Valtersson (mp), Tobias Billström (m) och Håkan Larsson (c).

Redogörelse för ärendet

Under allmänna motionstiden i oktober 2002 väcktes ett stort antal motionsyrkanden i olika högskolefrågor. En del av dessa behandlades i utskottets budgetbetänkande om utgiftsområde 16 (bet. 2002/03:UbU1). Yrkanden som handlar om lärarutbildning behandlas i utskottets betänkande 2002/03:UbU4. Vissa yrkanden som rör forskning kommer att behandlas i utskottets kommande betänkande 2002/03:UbU14.

Återstående yrkanden i högskolefrågor behandlas i detta betänkande.

Först tar utskottet upp övergripande frågor om högskolan. Därefter behandlas vissa frågor om resursfördelning och avgifter, tillträde till högskolan, frågor om studenternas förhållanden, validering och komplettering av utländsk utbildning, internationellt utbyte, lärarna i högskolan, distansutbildning, utbildning för vissa yrken, vissa ämnen samt några övriga frågor.

Sex yrkanden rör frågor där det enligt gällande regler ankommer på lärosätena att fatta beslut. Dessa behandlas sist i betänkandet.

Förslagen i motionerna, sammanlagt 120 yrkanden, återges i *bilaga*.

Utskottets överväganden

Övergripande frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om styrningen av högskolan, fristående högskolor, grunddrag i högskolans utveckling i övrigt, högskolans samverkan med det omgivande samhället, tillämpning av samvetsfrihet samt strategier för att öka examensfrekvensen. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden, pågående utredningar och åtgärder som regeringen har vidtagit.

Jämför *reservationerna 1 (m, fp), 2 (kd), 3 (m), 4 (fp), 5 (m), 6 (fp) och 7 (kd)*.

Motioner och utskottets ställningstaganden

Moderata samlingspartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna tar i sina motioner upp frågan om **styrningen av högskolan**.

Enligt Moderaternas motion 2002/03:Ub486 yrkande 5 skall universiteten vara samhällets självkritiska spegel. För att deras granskning skall vara trovärdig måste de vara oberoende av statsmakterna. Motionärerna vill att universitetens styrelser skall avpolitiseras så att forskarna och lärarna får frihet att råda över verksamheten. I motion 2002/03:Ub298 yrkande 6 skriver Moderaterna att universiteten och högskolorna bör ges styrelser där professionell kunskap utifrån kombineras med erfarenhet inifrån.

Folkpartiet vill enligt motion 2002/03:Ub323 yrkande 25 återupprätta det akademiska självstyret. Studenter, lärare, forskare och annan personal skall utse styrelsen för sitt lärosäte. Därutöver kan enligt motionärerna vissa platser reserveras för inval av kompetenta personer utifrån som har kunskap om högskola och forskning. Det politiska inflytandet över styrelsens tillsättning bör helt tas bort, menar Folkpartiet.

Kristdemokraterna skriver i motion 2002/03:Ub448 yrkande 12 att lärosätenas styrelser bör bestå av en tredjedel lärare, en tredjedel studenter och en tredjedel allmänföreträdare. De sistnämnda skall utses av regeringen.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Yrkanden med samma inriktning har behandlats av riksdagen många gånger under senare år, senast i betänkande 2001/02:UbU4 (s. 35). Utskottet anser liksom tidigare att det är befogat att högskolestyrelserna består både av ledamöter utsedda av lärarna respektive studenterna inom lärosätet och av ledamöter utsedda av regeringen. Så är fallet i dag.

Värdet av *fristående högskolor* lyfts fram av Moderaterna och Folkpartiet.

I Moderaternas motion 2002/03:Ub486 föreslås ett tillkännagivande om att fler högskolor skall bli fristående, genom att alla universitet och högskolor erbjuds att övergå till stiftelseform. Motionärerna räknar med att ett större lärosäte och en mindre högskola skall få möjlighet till detta (yrkande 10). Även andra former än stiftelseformen bör prövas (yrkande 11). I motion 2002/03:Ub298 yrkande 7 föreslår Moderaterna att riksdagen skall besluta att inrätta två nya fristående högskolor, genom att två lärosäten erbjuds att likasom Chalmers tekniska högskola och Högskolan i Jönköping övergå i stiftelseform. För detta har Moderaterna i sin budgetmotion avsatt 2 miljarder kronor år 2005.

Folkpartiet vill enligt motion 2002/03:Ub323 yrkande 26 att stiftelsedrivna högskolor och privata universitet skall uppmuntras. Stiftelsehögskolor kan utse sin styrelse på olika sätt. Genom att ha annan huvudman än staten och kanske utnyttja andra finansieringsvägar kan privata högskolor enligt motionärernas mening bidra till ökad mångfald, till gagn både för studenternas valfrihet och för kvaliteten i högskolesektorn som helhet.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Det finns enligt utskottets mening ingen anledning att avsätta medel från statsbudgeten för att bilda nya stiftelser för högskoleverksamhet. Utskottet delar inte heller uppfattningen att sådan omvandling av ytterligare högskolor behövs för att skapa den önskvärda variationen i utbudet av forskning och utbildning eller i formerna för sådan verksamhet. De statliga lärosätenas frihet att själva utforma sin verksamhet är numera mycket stor.

Vissa *grunddrag i högskolans utveckling i övrigt* tas upp i motioner från Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna.

Moderaterna anser att det måste löna sig att utbilda och förkovra sig och att det därför är viktigt med en högre utbildningspremie (motion 2002/03:Ub486 yrkande 2). De pläderar också för vikten av en internationalisering av högskolor och universitet (yrkande 3). Svenska lärosäten måste kunna erbjuda utbildningar som står sig i ett alltmer globaliserat utbildningssamarbete. Bologna-processen, som syftar till att öka rörligheten inom Europa vad avser studenter och lärare, är enligt Moderaterna viktig. De anser att de svenska universitet och högskolor som så önskar redan från början skall kunna delta i systemet för en europeisk examensordning. En sådan skall dock arbetas fram underifrån, bygga på frivillighet och inte innebära att nationella examina tas bort (yrkande 6).

Folkpartiet föreslår i motion 2002/03:N263 yrkande 14 ett tillkännagivande om forskningens och utbildningens betydelse för företagande och tillväxt. Den högre utbildningen måste bli tillgänglig för fler, så att allmänkompetensen i Sverige blir högre än genomsnittet i vår omvärld. Nya idéer, kreativt entreprenörskap och innovationer är det som skapar förutsättningar för tillväxt och välbefinnande, och i det perspektivet är det enligt motionärerna centralt att ha en kvalitativt högtstående forskning. Samma tankar tas upp i Folkpartiets motion 2002/03:N267 yrkande 12, där motionärerna även pekar på de regionala högskolornas och universitetens roll för att skapa regional balans.

Allomfattande forskning skall förekomma på ett mindre antal universitet runt om i landet, medan däremot forskning inom begränsade områden – av hög klass – kan förekomma också vid andra högskolor, heter det i motionen. Det är viktigt att den utbildning som erbjuds omfattar det som ungdomar vill läsa. Folkpartiet vill att resurserna skall följa studenten genom en rörlig studentpeng.

Kristdemokraterna begär i motion 2002/03:Ub448 ett tillkännagivande om den högre utbildningens värdegrund. Människans unika och lika värde, människolivets okränkbarhet och individens frihet är grundpelare som vårt samhälle vilar på, och detta är enligt motionärerna den värdegrund som skall förmedlas i landets högskolor och förvaltas hos studenterna (yrkande 1). Kristdemokraterna vill se en profilering av högskolorna genom att universitetet svarar för bred grundutbildning och forskning, medan de regionala högskolorna kompletterar universitetet genom att utveckla nischer med nationellt intressanta utbildningar, men också genom att ge närhet till studier för studenter som inte har möjlighet att flytta (yrkande 2). De mål för den grundläggande högskoleutbildningen som anges i högskolelagen går enligt Kristdemokraterna inte att uppfylla om inte studenternas kunskapsutveckling får ett adekvat stöd i form av lärarledd undervisning och annan handledning. Motionärerna hävdar att den kraftiga utbyggnaden av högskoleplatser inte har åtföljts av resurser till lärosätenas övriga verksamhet, vilket har lett till lärosätena sett sig tvingade att skära ned på den lärarledda undervisningen. En garanterad miniminivå för lärarledd tid – föreläsningar och annan lärarledd verksamhet – bör fastställas (yrkande 9). Vidare bör högskoleförordningens bestämmelser om vad som skall ingå i en kursplan kompletteras med att omfattningen av lärarledd tid skall anges i kursplanen (yrkande 10). Riksdagen bör enligt Kristdemokraterna begära en fördjupad kartläggning av vilka konsekvenser högskoleexpansionen medfört för utbildningarnas kvalitet (yrkande 14). En kommission bör tillsättas för att finna lösningar på de strukturella problemen inom det svenska systemet för högre utbildning. Enligt Kristdemokraterna är högskolans decentralisering under 1990-talet endast halva sanningen; det finns också trender som går i motsatt riktning och som måste analyseras (yrkande 15). I yrkande 16 tar motionärerna upp balansen mellan vetenskapsområden. Det är motiverat och rimligt att teknik och naturvetenskap får ett stort utrymme, men de anser att det för att skapa ett mänskligare samhälle krävs djupare kunskaper också om andliga, sociala, kulturella och etiska värden. Alla utbildningar bör innehålla moment från andra vetenskapliga ämnesområden. Kristdemokraterna kan inte acceptera att Sverige har en så låg avkastning på investering i utbildning. De föreslår i motion 2002/03:Ub490 yrkande 8 att regeringen skall initiera samtal med arbetsmarknadens parter kring högskoleutbildningens betydelse för lönebildningen.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

När det gäller utbildningspremien, dvs. det privatekonomiska utbytet av högskoleutbildning, påminner utskottet liksom tidigare om att lönebildningen på arbetsmarknaden inte är något som beslutas av riksdagen. Utskottet anser

inte heller att riksdagen bör uppmana regeringen till samtal med arbetsmarknadens parter på denna punkt.

Internationalisering av utbildning och forskning vid universitet och högskolor är sedan länge något som eftersträvas både av statsmakterna och av lärosätena själva. I regleringsbrev för budgetåret 2003 avseende anslag till universitet och högskolor m.m. anges som ett av verksamhetsmålen för verksamhetsgrenen Grundläggande högskoleutbildning med stödfunktioner att lärosätena skall öka den internationella rörligheten genom att erbjuda internationellt attraktiva utbildningar och bedriva ett aktivt internationaliseringsarbete. Utskottet anser därför att något tillkännagivande i enlighet med yrkande 3 i motion 2002/03:Ub486 inte behövs. I april 2002 tillsatte Utbildningsdepartementet en arbetsgrupp för att göra en översyn av vissa examensfrågor i högskolan, mot bakgrund av såväl den nationella som den internationella utvecklingen det senaste decenniet. Bolognaprocessen är det främsta uttrycket för den internationella utvecklingen i sammanhanget. Arbetsgruppen skall slutredovisa uppdraget senast den 1 december 2003. Även yrkande 6 i motion 2002/03:Ub486 bör därför avslås.

Utskottet delar Folkpartiets uppfattning att en kvalitativt högtstående utbildning och forskning har den största betydelse för tillväxt och välfärd i vårt samhälle och att det därför är angeläget att göra den högre utbildningen tillgänglig för fler. Detta är bakgrunden till den utbyggnad av högskoleutbildningen som pågått sedan mitten av 1990-talet och till satsningen på ett svenskt nätuniversitet. Regeringen har i regleringsbrev till lärosätena ålagt dem att i ökad utsträckning och i nära samverkan med arbetslivet utforma utbildningar som är attraktiva för studenterna och samtidigt svarar mot arbetsmarknadens behov, nationellt och regionalt, samt erbjuda uppdragsutbildning. Ett mindre antal högskolor har de senaste åren getts ställning som universitet, efter en noggrann prövning av Högskoleverket och beslut av regeringen. Regeringen har i det sammanhanget uttryckt att dessa beslut innebär ett åtagande av regeringen för en framtida resurstillväxt som stärker kvaliteten av såväl utbildning som forskning (prop. 1998/99:1 utg.omr. 16 s. 105). Sammantaget anser utskottet att de tillkännagivanden som begärs i motionerna 2002/03:N263 yrkande 14 och 2002/03:N267 yrkande 12 inte behövs. Till frågan om studentpeng återkommer utskottet i ett senare avsnitt av detta betänkande.

Kristdemokraternas yrkande om den högre utbildningens värdegrund bör enligt utskottets mening avslås. Motionen innehåller ingen antydning om vilken eller vilka åtgärder av regeringen som ett tillkännagivande enligt yrkandet bör föranleda.

Profilering av högskolor är med nuvarande regler möjlig i all den utsträckning som respektive högskola önskar. I den frågan behövs därför inte något tillkännagivande av riksdagen.

Att studenterna får tillgång till undervisning eller handledning av lärare i tillräcklig omfattning är en förutsättning för att utbildningen skall kunna genomföras med hög kvalitet och effektivitet, både ur studentens och sam-

hällets synpunkt. Den minskning av den genomsnittliga undervisningstiden per poäng som har påvisats i flera undersökningar är oroväckande. Den beror dock inte på statsmakternas beslut om utökning av antalet utbildningsplatser, utan har andra orsaker, bl.a. de sänkningar av ersättningsbeloppen per helårsstudent och helårsprestation ("prislapparna") som har blivit nödvändiga under de år som saneringen av statens budget pågick. Utskottet konstaterar därför med tillfredsställelse att en viss ökning av ersättningsbeloppen nu har inletts. För varje ytterligare utbildningsplats som tillkommit genom statsmakternas beslut de senaste åren har lärosätenas anslag utökats med samma belopp som beräknats för de befintliga platserna. Hur de tillgängliga lärarresurserna skall disponeras för olika arbetsuppgifter måste bedömas inom respektive lärosäte. Utskottet anser inte att riksdagen har underlag för att begära att det införs en föreskrift i högskoleförordningen att varje kursplan skall innehålla uppgift om vilken omfattning av lärarstöd som studenten har rätt till.

På högskolans område, liksom på många andra, finns en spänning mellan behovet av lokal frihet och ansvarstagande å ena sidan och behovet av viss styrning på nationell nivå å den andra. Detta är något som enligt utskottets mening är ofrånkomligt och inte går att lösa genom ett grundläggande beslut en gång för alla. På många olika punkter har också förändringar skett, i båda riktningarna, och så kommer enligt utskottets uppfattning att behöva ske även i framtiden. Utskottet anser inte att spänningsförhållandet i dag är så problematiskt att det finns anledning att begära en särskild kommission i enlighet med yrkande 15 i motion 2002/03:Ub448.

Om värdet av att utbildningar innehåller moment från flera olika vetenskapliga ämnesområden har utskottet ingen annan uppfattning än den som uttrycks i motion 2002/03:Ub448 yrkande 16. Det är dock en fråga för lärosätena att närmare bestämma om innehållet i olika utbildningsprogram. Den grundläggande högskoleutbildningen är uppbyggd av kurser, som studenten kan kombinera i en generell examen utan begränsning i fråga om antalet ämnen. Utskottet anser inte att det behövs något tillkännagivande av riksdagen i enlighet med yrkandet.

Centerpartiet hävdar i motion 2002/03:Ub489 yrkande 17 att *högskolans samverkan med det omgivande samhället* hanteras på mycket olika sätt vid olika lärosäten. Partiet anser att regeringen bör göra en översyn över hur denna s.k. tredje uppgift sköts av lärosätena.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet eftersom regeringen i regleringsbrev har föreskrivit att lärosätena vart fjärde år, med början i samband med årsredovisningen för budgetåret 2003, särskilt skall redovisa lärosätets samverkan med det omgivande samhället inom utbildning, forskning och övrig verksamhet. Av redovisningen skall bl.a. framgå hur lärosätets samverkansaktiviteter följs upp och utvärderas. Utskottet utgår från att regeringen kommer att fortsatt följa utvecklingen på detta område.

Motion 2002/03:Ub495 (kd) tar i yrkande 3 upp *samvetsfriheten* inom högskoleutbildningen. En sådan frihet finns i formell mening i dag, genom att Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grund-

läggande friheterna numera är införlivad med svensk lag. Motionärerna vill att regeringen skall återkomma till riksdagen med lagförslag om hur den redan gällande samvetsfriheten skall tillämpas inom högskoleutbildning.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

En utredning om behovet av en samvetsklausul inom högskoleutbildningen kom våren 1994 fram till att någon sådan inte borde införas (*Samvetsklausul inom högskoleutbildningen*, SOU 1994:84). Däremot föreslog utredningen att beslut om att avslå en students ansökan om befrielse från obligatoriskt utbildningsmoment skulle kunna överklagas. En ny punkt infördes också i högskoleförordningens paragraf om vilka beslut som kan överklagas hos Överklagandenämnden för högskolan. Utskottet anser inte att riksdagen bör begära lagreglering av hur samvetsfriheten skall tillämpas inom högskoleutbildningen. Riksdagen bör alltså avslå motion 2002/03:Ub495 yrkande 3.

I motion 2002/03:N302 yrkande 1 begär Miljöpartiet ett tillkännagivande om *strategier för att öka examensfrekvensen* vid universitet och högskolor.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Ett av målen för det kvalitetsarbete som pågår på de flesta håll inom högskoleväsendet är att öka andelen studenter som fullföljer den utbildning de påbörjar. Ett tillkännagivande av så generellt innehåll som motionärerna föreslår är inte meningsfullt.

Resursfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om ändrat resurstilldelningssystem till grundutbildningen och om försäljning av högskoleutbildning till enskilda.

Jämför *reservationerna 8 (m), 9 (fp) och 10 (kd)*.

Motioner och utskottets ställningstaganden

Resurstilldelningssystemet till den grundläggande högskoleutbildningen tas upp av Moderaterna i motion 2002/03:Ub486 yrkande 4. Studenten skall själv bestämma var han eller hon vill förlägga sina studier och studenternas egna val vara styrande för både plats- och medelstillelningen. Detta kommer enligt motionärerna antagligen att leda till att vissa utbildningar, dit få söker sig, läggs ned och att andra, som har stort efterfrågetryck, kan byggas ut. I en övergångsperiod är en tänkbar modell att hälften av medlen följer studenten till inskrivningen och hälften ges lärosätet vid examen, heter det i motionen.

Folkpartiet föreslår i motion 2002/03:Ub323 yrkande 4 att ett nytt finansieringssystem för grundutbildningen skall utredas. Partiet vill införa en studentpeng, så att studenternas val avgör fördelningen av platser både mellan olika ämnen och mellan olika lärosäten.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Liknande förslag har framförts vid varje riksmöte under den senaste mandatperioden. Utskottet uttalade sig i frågan senast i betänkande 2002/03:UbU1 s. 64 och är fortfarande av samma mening. Grunddragen i det nuvarande resurstilldelningssystemet bör ligga fast. Uppbyggnaden av starka och stabila högskolor i samtliga län i landet är mycket viktig för landets utveckling. Det är nödvändigt att lärosätena i förväg vet vilka resurser de kan räkna med att disponera under budgetåret. Med en resursfördelning som helt styrs av studenternas val av studieort skulle man inte kunna tillgodose behovet av tillräckligt studentunderlag för att bygga upp lärarkompetens och andra resurser vid samtliga högskolor. Fördelningen av platser mellan olika ämnen inom ett lärosäte är helt och hållet en fråga för lokala instanser.

Försäljning av utbildning till enskilda tas upp i tre motioner.

Kristdemokraterna vill enligt motion 2002/03:Ub448 yrkande 17 att högskoleförordningen skall ändras så att det blir tillåtet att ta ut avgifter från enskilda studenter som kommer från länder utanför EES-området. Förslaget, som bygger på utredningsbetänkandet *Advantage Sweden* (SOU 2000:92), innebär också att ett tillskott av stipendier måste finansieras. Motionärerna slår fast att avgiftsfriheten för svenska studenter i högskolan skall ligga fast.

I motion 2002/03:Ub286 (kd) pläderar motionären likaså för att Sverige skall sälja utbildning internationellt. På det sättet skulle utrustning och kompetens kunna användas mer effektivt och kunskapen utvecklas. Det går att kringgå regeringens förbud att sälja utbildning till enskilda studenter, hävdar motionären och frågar om det skall behövas.

Motion 2002/03:Ub321 (m) för fram förslag om att organisationer i samarbete med universitet och högskolor skall tillåtas att sälja akademisk utbildning till privatpersoner. Därmed skulle de privatekonomiska kostnaderna för att läsa upp betyg eller vänta på en önskad utbildningsplats kunna minska. Den nuvarande ordningen är enligt motionären både orättvis och ineffektiv. Motionen är inte inriktad på försäljning av utbildning utomlands.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Principen om avgiftsfri utbildning för svenska studenter är inte ifrågasatt av motionärerna, vilket är helt i överensstämmelse med utskottets uppfattning. I och med den förestående utvidgningen av EU tillkommer ytterligare länder vilkas medborgare får rätt till tillträde till högre utbildning i Sverige på samma villkor som svenska medborgare.

Omfattningen av utbildningen i Sverige av enskilda gäststuderande från länder utanför EES-området har inte gått att fastställa utifrån tillgänglig statistik. De uppgifter som återges i betänkandet *Advantage Sweden* är hämtade från UNESCO Statistical Yearbook 1999 och innefattar utländska medborgare som deltar i högre utbildning, alltså bl.a. utländska medborgare som är stadigvarande bosatta i Sverige. I en nyligen publicerad rapport från Statistiska centralbyrån (UF 19 SM 0201) redovisas att antalet högskolenyborjare med utländsk bakgrund, dvs. bosatta i Sverige men födda utomlands eller vars båda föräldrar är födda utomlands, läsåret 2001/02 var ca 10 000. Därtill kommer 7 220 nyborjare som var utbytesstudenter. Gäststuderande utanför

utbytesprogram, s.k. free movers, ingår inte i den siffran. Hur många dessa är, och hur många av dem som kommer från länder utanför EES-området, går enligt uppgift från Statistiska centralbyrån inte att få fram.

Utredningen bakom *Advantage Sweden* tog inte ställning till om avgifter skulle införas eller inte. Eftersom utgångspunkten varit att antalet utländska studenter i den svenska högskolan borde öka, angav utredningen att staten, om man bibehåller avgiftsfriheten, skulle behöva tillföra ca 525 miljoner kronor för ytterligare studieplatser och för stipendier, marknadsföring, utveckling av kurser, gästlärare m.m., medan alternativet med avgiftsbeläggning för studenter från länder utanför EES-området skulle kräva ett tillskott av ca 320 miljoner kronor för stipendier, marknadsföringsåtgärder m.m.

I proposition 2001/02:15 *Den öppna högskolan* tog regeringen avstånd från förslaget att avgiftsbelägga utbildning för gäststudenter från länder utanför EES-området (s. 187). Regeringen pekade bl.a. på att en sådan avgiftsbeläggning skulle göra det nödvändigt att skapa en stor mängd nya stipendier, och att det skulle krävas en betydande administrativ apparat för att handha avgifter och stipendier. Vidare påpekade regeringen att en fortsatt avgiftsfrihet innebär att Sveriges ställning i förhållande till övriga nordiska länder inte rubbas, och att det finns en uppenbar risk att inflödet av utländska studenter skulle minska om Sverige införde avgifter när t.ex. våra nordiska grannländer och Tyskland inte har gjort det.

På förslag av utskottet avlog riksdagen Kristdemokraternas förslag i denna fråga även förra året (bet. 2001/02:UbU4 s. 41). Utöver det som sagts i det föregående vill utskottet även nu hänvisa till att det är svårt att bedöma effekterna för lärosätena om man skulle få en kategori som betalar avgift för utbildningen medan andra studenter inte gör det.

Att införa en möjlighet för svenska studenter som inte lyckats bli antagna till önskad utbildning att ”köpa sig” förbi medsökande skulle enligt utskottets uppfattning stå i direkt strid med strävandena att minska den sociala snedrekryteringen och att öka jämlikheten i samhället.

Frågor om tillträde till högskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om ändring av kraven för grundläggande behörighet till högskoleutbildning, decentralisering av antagningen och meritvärdering vid urval.

Jämför *reservationerna 11 (fp), 12 (m), 13 (kd), 14 (kd) och 15 (fp, kd)*.

Motioner och utskottets ställningstaganden

Folkpartiet föreslår i motion 2002/03:Ub323 yrkande 6 att **villkoren för grundläggande behörighet** skall återställas så att studentexamen från gymna-

sieskolans studieförberedande program blir behörighetsvillkor för högskolestudier.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Behörighetsvillkoren för tillträde till grundläggande högskoleutbildning har sedan mycket lång tid definierats i termer av gymnasieutbildning, såsom denna under olika tidsperioder har varit organiserad. De nuvarande villkoren för grundläggande behörighet fastställdes efter förslag i proposition 1995/96:184 *Tillträde till högre utbildning* (bet. UbU11, rskr. 264) för att möta de första ungdomarna som skulle komma ut ur det programindelade gymnasiet. Ända sedan 1977 års högskolereform har slutförd utbildning på någon av gymnasieskolans linjer – såväl studieförberedande som yrkesförberedande – kunnat ligga till grund för allmän behörighet till högskoleutbildning. Beslutet år 1996 innebar en betydande skärpning av behörighetsvillkoren, i och med kravet att man för att få grundläggande behörighet (ny beteckning på det som förut hette allmän behörighet) måste ha godkänt betyg i kurser om sammanlagt minst 90 % av det antal poäng som krävs för fullständigt program.

Ett viktigt motiv bakom de förändringar som gjorts i den gymnasiala utbildningen under de senaste decennierna har varit att göra det möjligt för ungdomarna att välja gymnasieutbildning efter personligt intresse utan att därmed riskera att hamna i återvändsgränder. Detta har också varit ett av skälen till att den nuvarande gymnasieskolans nationella program innehåller en betydande kärna av gemensamma ämnen (kärnämnen).

Utskottet anser att det som Folkpartiet föreslår skulle innebära ett stort steg bakåt i utvecklingen av ungdomsutbildningen i gymnasieskolan.

Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna för i var sin motion fram krav på ***decentralisering av antagningen***.

I Moderaternas motion 2002/03:Ub486 yrkande 1 sägs att det skall vara upp till varje lärosäte att avgöra vilka antagningsbestämmelser som skall gälla, så länge systemet utformas så att rättssäkerhet och diskrimineringslagstiftning följs. Folkpartiet lyfter i motion 2002/03:Ub323 yrkande 7 fram vikten av att det finns flera sätt för studenten att kunna bli antagen till högskolan. Högskolorna har, menar motionärerna, en god uppfattning om vilka förkunskapskrav som behövs för olika kurser. De måste tillåtas att i större utsträckning använda sig av tester och intervjuer för att avgöra om studenten har förutsättningar för en viss utbildning. Kristdemokraterna skriver i motion 2002/03:Ub448 yrkande 6 att högskolorna skall ha stor frihet att utarbeta egna behörighetskrav och urvalsmetoder utifrån utbildningens karaktär. Staten skall garantera jämlikhet och kvalitet i antagningsprocessen. Antagningsperioden bör vara nationellt samordnad, så att presumtiva studenter kan söka flera utbildningar och lärosäten samtidigt.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Utskottet anser att det behövs ett visst mått av nationell likhet när det gäller urvalsregler. Riksdagen godkände förra året förslaget i propositionen *Den öppna högskolan* att styrelsen för respektive lärosäte skulle få möjlighet att

bestämma vilka urvalsgrunder som skall användas för högst 10 % av platserna på utbildningar som vänder sig till nybörjare. Det har fullföljts genom en ändring i högskoleförordningen (7 kap. 10 § och en ny 16 c §), som trädde i kraft den 1 januari 2003. Några erfarenheter som ger underlag för att överväga ytterligare ändringar finns därför ännu inte.

Folkpartiet och Kristdemokraterna tar även upp de särskilda förkunskapskraven, som de vill att respektive lärosäte skall få bestämma självt. Utskottet anser, liksom regeringen i propositionen *Den öppna högskolan* (s. 57), att det är viktigt att behörighetskraven inte varierar mellan lärosätena för i huvudsak likartade utbildningar. Systemet med standardbehörigheter är ett verktyg för att säkerställa detta. Examina med samma benämning, eller med samma sammansättning av ämnen och poäng, bör kunna värderas på samma sätt i samhället, oavsett vilket lärosäte som utfärdat dem. Detta skulle motverkas om lärosätena skulle ställa upp förkunskapskrav som skiljer dem från varandra, och det skulle sannolikt vara till påtaglig nackdel för de nyare högskolorna.

När det gäller själva genomförandet av antagning har varje lärosäte ansvaret och är inte förpliktat att använda sig t.ex. av samordnad antagning genom Verket för högskoleservice (VHS). En stor del av dem har dock valt att göra det. Utskottet är inte berett att förorda någon skyldighet att delta i den samordnade antagningen eller att underordna sig något nationellt beslut om antagningsperioder.

Meritvärderingen vid antagning till grundläggande högskoleutbildning tas upp i två motioner.

Kristdemokraterna föreslår i motion 2002/03:Ub444 yrkande 14 att det skall utvecklas en modell för viktning av gymnasiebetygen. Dagens modell – att urvalet grundas på genomsnittsvärdet av betygen i alla kurser – medför enligt motionärerna risk för att eleverna väljer sådana kurser där det anses vara lättare att få bra betyg.

I motion 2002/03:Ub352 (fp) för motionärerna fram tanken att begreppet arbetslivspoäng skall utvidgas (yrkande 1) och att förtroendevalt politiskt arbete skall ge arbetslivspoäng (yrkande 2).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Regeringen har aviserat att reglerna för meritvärdering av betyg sannolikt kommer att behöva ses över, när Gymnasiekommittén har lämnat sina förslag. Kommitténs betänkande *Åtta vägar till kunskap. En ny struktur för gymnasieskolan* (SOU 2002:120) publicerades i januari 2003. Enligt kommittén borde ett riksdagsbeslut kunna komma under våren 2004 och ett genomförande ske tidigast läsåret 2006/07. Riksdagen bör invänta regeringens beredning av Gymnasiekommitténs förslag. Även frågan om hur arbetslivserfarenhet beaktas vid urval bör kunna prövas i det sammanhanget. Riksdagen bör således avslå även motion 2002/03:Ub352.

Studenternas rättssäkerhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om studenternas rättssäkerhet och om skadestånd vid undermålig undervisning med hänvisning till att frågorna just nu bereds i Utbildningsdepartementet respektive hos Justitiekanslern.

Jämför *reservationerna 16 (kd) och 17 (c)*.

Motioner och utskottets ställningstaganden

Frågor om *studenternas rättssäkerhet* tas upp i tre motioner.

Enligt Kristdemokraterna i motion 2002/03:Ub491 yrkande 2 måste högskolornas lokala regelverk göras bättre tillgängliga för studenter och personal, och oreglerade områden måste snarast regleras. Motionärerna hävdar att varken studenter eller högskolans företrädare i dag vet vilka regler som gäller.

Centerpartiet begär i motion 2002/03:Ub489 yrkande 7 ett förtydligande av högskoleförordningen för att säkra studenternas rättssäkerhet. Studieuppehåll, antagning och rätten att genomgå prov bör regleras tydligare i förordningen, anser motionärerna.

I motion 2002/03:Ub235 (m) föreslås att det skall tillsättas en utredning om en enskild students rätt till skadestånd vid undermålig undervisning. Med dagens regelverk kan studenten anmäla lärosätet till Högskoleverket, och verket har skyldighet att undersöka frågan närmare och eventuellt rikta kritik mot lärosätet. Motionärerna påpekar att beslutet att studera i högskolan innebär ett ekonomiskt åtagande för studenten. Om det visar sig att utbildningen är direkt undermålig bör studenten därför även kunna kompenseras ekonomiskt, menar de.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivanden.

Regeringen gav i februari 2001 Högskoleverket i uppdrag att ur ett rättssäkerhetsperspektiv utreda om de författningsbestämmelser i främst högskoleförordningen som påverkar studenternas situation behöver kompletteras eller förtydligas. Verket skulle också utreda om det i övrigt behövdes åtgärder som stärker studenternas rättssäkerhet, t.ex. information om gällande bestämmelser och vägledning för högskolorna i deras arbete med föreskrifter, råd och riktlinjer. Högskoleverket redovisade uppdraget i november 2001 (*20 åtgärder för att stärka studenternas rättssäkerhet*, Högskoleverkets rapportserie 2001:27R). Rapporten har remissbehandlats och bereds nu i Utbildningsdepartementet.

Högskoleverket behandlade våren 2001 en skrivelse från en student som var mycket missnöjd med en kurs i radiojournalistik i digital miljö, som anordnats av Uppsala universitet. I skrivelsen yrkade studenten skadestånd på grund av att hon inte hade fått den utbildning som utlovats i kursplanen och av den kursansvarige. Studentens klagomål, som bl.a. gällde informationen

om kursen, antagningen av studenter, brist på ansvariga lärare, uteblivna kursmoment och mål som inte uppfyllts, bekräftades i huvudsak av Högskoleverket. I en skrivelse till regeringen påpekade verket att den skada som studenten hade lidit inte kan anses orsakad av felaktig myndighetsutövning, vilket är det som grundar skyldighet för staten att utge skadestånd enligt 3 kap. 2 § skadeståndslagen (1972:207). Verket ansåg inte heller att det fanns tillräcklig grund för att anse att den information som lämnats i kursplanen varit felaktig, och att därför inte heller 3 kap. 3 § skadeståndslagen var tillämplig. Högskoleverket ansåg det otillfredsställande att skadestandsreglerna inte är utformade så att ett universitet eller en högskola kan bli skadeståndsskyldig även i de fall då en utbildning haft betydande brister. Regeringen borde enligt verkets mening göra en översyn av gällande regelverk.

Anspråket på skadestånd överlämnades till Justitiekanslern, som handlägger skadeståndsanspråk mot staten i fall som detta. Justitiekanslern har ännu inte avgjort ärendet. Riksdagen bör därför enligt utskottets mening inte ta något initiativ i enlighet med motionen.

Kårobligatoriet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör med hänvisning till tidigare ställningstaganden avslå motioner om avskaffande av kårobligatoriet.

Jämför *reservation 18 (m, fp, kd, c)*.

Gällande bestämmelser

Enligt 4 kap. 4 § högskolelagen (1992:1434) får regeringen meddela föreskrifter om skyldighet för studenterna vid högskolorna att tillhöra särskilda studentsammanslutningar. Med stöd av detta har regeringen utfärdat förordningen (1983:18) om studerandekårer, nationer och studentföreningar vid universitet och högskolor.

Motioner och utskottets ställningstagande

Moderata samlingspartiet föreslår i motion 2002/03:Ub487 yrkande 7 att 4 kap. 4 § högskolelagen skall avskaffas. Enligt motionärerna är det en fundamental felbedömning att tro att man inte kan garantera en representation i högskolans organ eller en studiesocial verksamhet, om obligatoriet skulle försvinna. De hävdar också att obligatoriet kan antas ha en snedvridande effekt på konkurrensen mellan olika lärosäten, eftersom dessa inte behöver anstränga sig för att utveckla nya former för studentmedverkan och representation. I motion 2002/03:Ub486 yrkande 9 begär partiet förslag i anslutning till ett avskaffande av obligatoriet.

Folkpartiet framhåller i motion 2002/03:Ub323 yrkande 13 att kårobligatoriet utgör en kränkning av den grundlagsfästa föreningsfriheten. Partiet anser inte heller att obligatoriet är nödvändigt för att studentinflytande skall säkras.

Även Kristdemokraterna anser enligt motion 2002/03:Ub448 yrkande 8 att obligatoriet är principiellt felaktigt och måste ersättas av frivilligt deltagande. Motionärerna skriver att universitet och högskolor måste bli bättre på att åtgärda strukturella brister som leder till att studentkårer återkommande måste hantera fall till följd av dessa brister. Det är inte rimligt att studentkårerna svarar för verksamhet som egentligen är i utbildningsanordnarens intresse, heter det i motionen.

Föreningsfriheten är även för Centerpartiet, enligt motion 2002/03:Ub489 yrkande 6, det grundläggande motivet för att kårobligatoriet bör avskaffas. Dessutom hävdas i motionen att kårobligatoriet inte fyller den funktion som ursprungligen åsyftades, eftersom studenterna inte känner att kåren tillfredsställer sina medlemmars behov.

Kårobligatoriet beskrivs i motion 2002/03:Ub222 (kd) som en skamfläck som står i strid med artikel 20 i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Riksdagen har behandlat liknande förslag under varje riksmöte den senaste mandatperioden. I december 1994 beslutade riksdagen att kårobligatoriet skulle bibehållas (prop. 1994/95:96, bet. UbU5, rskr. 135). Regeringen anförde bl.a. att de obligatoriska studentsammanslutningarna inte hörde till de sammanslutningar som omfattas av den negativa föreningsrätten, och att Europarådets kommission för de mänskliga rättigheterna också hade prövat kårobligatoriet och inte ansett det stå i strid med Europarådets konvention angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Utskottet fann då att det trots ett omfattande utredningsarbete – som redovisades i propositionen – inte hade visat sig möjligt att nå en ur olika synvinklar acceptabel lösning på de problem som är förknippade med ett avskaffande av kårobligatoriet. Även nu hänvisar utskottet till att vid en avvägning mellan de principiella skälen för att avskaffa obligatoriet och de praktiska fördelarna med att behålla det väger de sistnämnda tyngst. Det har hittills inte kommit fram något konkret förslag till hur studenternas representation i högskolans organ och den studiesociala verksamhet som de obligatoriska studentsammanslutningarna bedriver skall garanteras vid ett avskaffande av obligatoriet. Utskottet utgår från att den systematiska granskning av högskoleutbildningens kvalitet som numera genomförs av Högskoleverket kommer att avslöja om några lärosäten försummar att uppmärksamma strukturella brister i verksamheten och leda till att lärosätena själva tar ansvar för att åtgärda sådana.

Övriga studentfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör inte göra något tillkännagivande om studentkontrakt. Utskottet föreslår också, med hänvisning till pågående arbete i Alkoholkommittén, att riksdagen skall avslå ett motionsyrkande om åtgärder för att minska alkoholkonsumtionen bland studenter. Ett yrkande om uppföljning av studenternas lärartid avstyrks med hänvisning till pågående arbete i Utbildningsdepartementet.

Jämför *reservationerna 19 (fp) och 20 (v, mp)*.

Motioner och utskottets ställningstaganden

Folkpartiet begär i motion 2002/03:Ub323 yrkande 12 ett tillkännagivande om inrättande av **studentkontrakt**. Sådana bör enligt motionärerna upprättas av varje lärosäte och innehålla principer för hur bl.a. rättning och betygsättning skall gå till samt studenternas skyldigheter, inte minst att ägna tid och kraft åt studierna. Studenten skall ha rätt att överklaga sitt betyg eller få sin uppsats bedömd av någon annan, i sista hand av institutionens professor. Kontraktens precisa innehåll kan variera mellan lärosätena och skillnaderna mellan dem vara ett av underlagen när studenten väljer lärosäte för sina studier. Även för doktorander bör det finnas kontrakt, som skall ange exempelvis hur mycket handledning doktoranden kan kräva.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Möjligheten att överklaga betyg ingår bland de förslag om förstärkning av studenternas rättssäkerhet som för närvarande bereds inom Utbildningsdepartementet (jfr ovan). Motionärerna redovisar inte närmare vilka rättsverkningar kontraktet avses ha för studenten eller för lärosätet. Utskottet anser inte att riksdagen bör göra något tillkännagivande om studentkontrakt.

I motion 2002/03:Ub317 föreslår Vänsterpartiet ett tillkännagivande om att högskolorna i samverkan med studentorganisationer bör vidta åtgärder för att minska **alkoholkonsumtionen bland studenterna**. Bland de yngre studenterna (18–25 år) dricks det betydligt mycket mer än bland andra ungdomar i samma ålder, vilket innebär att de riskerar att lägga grunden till framtida alkoholism och även att få försämrade studieresultat. Studentnationer och liknande organisationer är ekonomiskt beroende av intäkter av sin alkoholförsäljning, och det finns därför inget incitament för dem att begränsa utskänkingen. Det krävs att högskolorna tillsammans med studentorganisationerna vidtar konkreta åtgärder som minskar alkoholkonsumtionen bland studenter, heter det i motionen.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet om tillkännagivande.

Den ökande alkoholkonsumtionen i samhället och i synnerhet bland ungdomar är enligt utskottets mening ett allvarligt problem. Riksdagen godkände våren 2001 den huvudinriktning av alkoholpolitiken som regeringen föreslagit i proposition 2000/01:20 *Nationell handlingsplan för alkoholpolitiken* (bet.

SoU8, rskr. 144). Det innebär att målet för alkoholpolitiken skall vara att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar. Detta skall ske genom åtgärder mot skadligt dryckesbeteende och genom att sänka den totala alkoholkonsumtionen. Som särskilt prioriterade delmål anges bl.a. att skjuta upp alkoholdebuten, minska berusningsdrickandet och åstadkomma fler alkoholfria miljöer. För att genomföra handlingsplanen tillsattes därefter en kommitté (dir. 2001:22). Denna, som tagit namnet Alkoholkommittén, har till uppgift att samordna insatserna på nationell nivå för att förebygga alkoholskador och att i samspel med kommuner och landsting stimulera insatserna på regional och lokal nivå. Alkoholkommittén har knutit till sig en referensgrupp bestående av företrädare för högskoleledningar, studentkårer och studenthälsosvårdsorgan. En enkätundersökning om studenters alkoholvanor, som genomförts av en forskare på uppdrag av Folkhälsoinstitutet, presenterades i november 2002 på en konferens anordnad av Alkoholkommittén och kommer inom kort att publiceras. Kommittén skall verka under hela den tid som handlingsplanen omfattar, dvs. t.o.m. år 2005.

Vänsterpartiet vill också, enligt motion 2002/03:Ub318, att regeringen skall ta initiativ till att utveckla enhetliga, jämförbara mått för att beräkna och **följa upp studenternas lärartid**, dvs. den tid som studenterna möter en lärare i olika situationer.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet om tillkännagivande.

Som utskottet redan framhållit (avsnittet Övergripande frågor) är den minskning av den genomsnittliga undervisningstiden per poäng som har påvisats i flera undersökningar oroväckande. Fyra lärosäten har i april 2002 på regeringens uppdrag redovisat förslag till nyckeltal avseende grundutbildning. Dessa skulle bl.a. ange ett mått på undervisningstiden per helårsstudent inom olika utbildningsnivåer och utbildningsområden. I sina skrivelser till regeringen framhåller lärosätena bl.a. att utvecklingen av alternativa pedagogiska former, såsom problembaserat lärande och utbildning med IT-stöd, bidrar till att dimensionen undervisningstid eller lärartid blir problematisk. De pekar också på svårigheter att få fram relevanta uppgifter om lärartid från de befintliga datorbaserade systemen inom lärosätena. Vidare framhålls att lärartid kan vara av olika slag – det är t.ex. stor skillnad mellan föreläsningar i storgrupp och enskild handledning. För riksdagen är det utan tvekan angeläget att få fram jämförbara uppgifter om studenternas lärartid. Arbetet på att utveckla sådana mått bör därför fortsätta. Eftersom det redan pågår arbete inom Regeringskansliet med denna sak, anser utskottet inte att riksdagen bör göra något tillkännagivande enligt yrkandet.

Det kan tilläggas att det, sedan Europeiska rådet i Stockholm i mars 2001 fastställt strategiska mål för utbildningssystemen, inom EU har inletts ett arbete med att definiera indikatorer på olika områden, i syfte att man skall kunna mäta framstegen och jämföra Europas insatser, internt och med länder utanför unionen. Arbetet med indikatorerna pågår, och de första resultaten väntas till sommaren 2003.

Examensfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om införande av en ny internationell examen. En motion om Diploma Supplement avstyrks också, eftersom den är tillgodosedd.

Jämför *reservation 21 (fp)*.

Motioner och utskottets ställningstaganden

Två motioner framför förslag om en *ny internationell examen*.

Folkpartiet vill enligt motion 2002/03:Ub323 yrkande 15 att det skall inrättas en ny, internationellt jämförbar masterexamen. Det svenska systemet med kandidat- och magisterexamina är enligt Folkpartiet inte enkelt att översätta till andra länders regler.

I motion 2002/03:Ub243 (kd) sägs att regeringen bör ändra examensordningen så att den internationellt erkända Master's degree kan utfärdas. Studenter rör sig lättare mellan länder om utbildningssystemen liknar varandra, och det är självklart enklare att söka jobb i andra länder om utfärdade examina är jämförbara, heter det i motionen.

U t s k o t t e t anser att riksdagen bör avslå yrkandena.

Enligt den gällande examensordningen (bilaga 2 till högskoleförordningen, 1993:100) finns det två typer av magisterexamen: magisterexamen med ämnesdjup och magisterexamen med ämnesbredd. Den senare, som infördes den 1 november 2001, presenterades av regeringen i propositionen *Den öppna högskolan* (prop. 2001/02:15, s. 120 f.). Ett av syftena med den nya examen var att ge förutsättningar för en mångfald och flexibilitet som underlättar för ökad internationalisering av svensk högre utbildning. För magisterexamen – både den med ämnesdjup och den med ämnesbredd – anges i examensordningen en engelsk översättning: Master of ... I övrigt gäller att en översättning av examensbenämningen till ett eller flera språk får anges i examensbeviset, och att den högskola som utfärdar beviset beslutar om översättningen.

Som framgått ovan (avsnittet Övergripande frågor) arbetar sedan april 2002 en arbetsgrupp under Utbildningsdepartementet med en översyn av vissa examensfrågor i högskolan, mot bakgrund av såväl den nationella som den internationella utvecklingen det senaste decenniet. En delrapport, *Magisterexamen i internationell belysning* (Ds 2003:4) har nyligen publicerats och remissbehandlas för närvarande. Arbetsgruppen skall slutredovisa uppdraget senast den 1 december 2003.

I motion 2002/03:Ub215 (m) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att det bör införas en fungerande form av *Diploma Supplements*. Syftet är att utländska utbildningar om nödvändigt skall kunna kompletteras för att bli giltiga i Sverige och stimulera rörligheten på den globala arbetsmarknaden.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Som en följd av att Sverige har ratificerat den s.k. Lissabonkonventionen om erkännande av bevis avseende högre utbildning i Europaregionen har regeringen föreskrivit att det till alla examensbevis som utfärdas inom den statliga högskolan fr.o.m. den 1 januari 2003 skall fogas en bilaga som beskriver utbildningen och dess plats i utbildningssystemet. Bilagan utgör ett sådant Diploma Supplement som nämns i Lissabonkonventionen. Högskoleverket meddelar närmare föreskrifter om vad bilagan skall innehålla. Något tillkännagivande enligt motionsyrkandet är enligt utskottet inte behövligt.

Validering och komplettering av utländsk högre utbildning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om bättre möjligheter till validering och komplettering av utländsk högre utbildning. Utskottet hänvisar till pågående beredning i Utbildningsdepartementet och till att Högskoleverket på begäran värderar utländska utbildningar.

Jämför *reservationerna 22 (m) och 23 (fp)*.

Motioner och utskottets ställningstagande

Moderaterna skriver i motion 2002/03:Sf332 yrkande 19 att det i praktiken är svårt för personer med utländsk utbildning att komplettera denna vid svenska högskolor.

Folkpartiet anser enligt motion 2002/03:Sf226 yrkande 9 att den validering av utländska examina som i viss mån redan förekommer är en byråkratisk process som inte leder till de radikala förändringar i rekryteringen av utländska akademiker som landet behöver. I stället för detta vill partiet att allmänna test skall genomföras ofta och regelbundet vid de flesta av landets universitet och högskolor.

Kristdemokraterna vill enligt motion 2002/03:Sf334 yrkande 40 att regeringen snarast skall återkomma till riksdagen med en proposition om validering. Enligt Integrationsverkets årsrapport från 2001 är det endast 39 % av de utlandsfödda akademikerna som har ett arbete motsvarande deras utbildning, framhåller motionärerna och menar att möjlighet att få sin utländska utbildning validerad och eventuellt kompletterad är viktig för att invandrare skall få ett bättre läge på arbetsmarknaden.

Miljöpartiet föreslår i motion 2002/03:Ub463 yrkande 1 ett tillkännagivande till regeringen om vikten av att hitta system som utvärderar utländska utbildningar mer rättvist. I dag blir utländsk hög utbildning ibland nedvärderad. Det är inte rimligt att vi fortsätter att inte ta till vara de mänskliga resurser som finns i vårt land, framhåller motionärerna.

I motion 2002/03:Ub215 (m) föreslås att Högskoleverket från årsskiftet skall ta över ansvaret för information och uppföljning till arbetsmarknaden

om människor med utländska examina (yrkande 2). Motionären anser också att Högscoleverket bör få i uppdrag att upprätta en förteckning över utrikes utbildningar och deras närmaste svenska motsvarigheter (yrkande 3).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivanden.

Utskottet har erfårit att en skrift om validering inom kort kommer att publiceras i Departementsserien (Ds). Skriften avses bli remissbehandlad innan regeringen tar ställning till vilka åtgärder som bör vidtas och vilka förslag som eventuellt behöver läggas fram för riksdagen.

Högscoleverket skall enligt sin instruktion (2003:7) svara för bedömningar av utländska utbildningar på eftergymnasial nivå, dels enligt vad som är särskilt föreskrivet, dels för tillämpningen i Sverige av direktiv och konventioner om erkännanden av utländska utbildningar. Den som har en utländsk utbildning på högskolenivå kan ansöka hos Högscoleverket om att få sin examen bedömd och får då ett utlåtande som kan användas tillsammans med betygen från den utländska utbildningen. Utlåtandet anger kortfattat vilken svensk examen den utländska examen motsvarar, vilket skall underlätta både för den som söker arbete och för arbetsgivarna. Enligt uppgift från Högscoleverket tar en värdering högst fyra månader från det att alla handlingar inkommit dit. Verket använder flera kriterier vid sin bedömning av en utländsk examen. De viktigaste är utbildningens längd, ämnesfördjupning, examensarbete och syfte. När det gäller de – jämförelsevis fåtaliga – yrken där behörigheten är reglerad i Sverige är det i stället respektive fackmyndighet som bedömer utländska utbildningar. Det största antalet reglerade yrken tillhör Socialstyrelsens område.

Motion 2002/03:Ub215 tar också upp uppföljning till arbetsmarknaden av personer med utländska examina. Utskottet vill på den punkten hänvisa till att regeringen har givit Högscoleverket i uppdrag att genomföra en nationell kartläggning och analys av olika former av kompletterande högscoleutbildningar för utländska akademiker samt kontinuerligt följa upp antagningen av utländska akademiker till dessa utbildningar och innehållet i utbildningarna. Verket skall lämna redovisning av uppdraget senast den 11 april 2004.

Övriga frågor om internationellt utbyte

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå en motion om utvärdering av instrumenten för meritvärdering av genomgången utbildning och två motioner om ökat internationellt utbyte. Utskottet hänvisar till pågående utredning och beredningsarbete inom Utbildningsdepartementet.

Jämför *reservationerna 24 (fp, kd, c) och 25 (fp)*.

Motioner och utskottets ställningstaganden

Under rubriken Internationalisering för Centerpartiet i motion 2002/03:Ub489 yrkande 11 fram förslaget att regeringen skall ta initiativ till en **utvärdering av instrumenten för meritvärdering av genomgången utbildning**. Det är viktigt att inte skapa ett lappverk där meritvärdet av genomgången utbildning är oklart, skriver motionärerna. I en tid med alltmer tilltagande internationalisering i utbildningarna och ett ökat internationellt utbyte mellan svenska och utländska lärosäten måste instrumenten för meritvärdering följa med i utvecklingen. Motionärerna nämner meritvärderingen dels vid antagning till utbildningar, dels vid ansökan om studiemedel. Att Sverige nu har anslutits till Lissabonkonventionen innebär inte att frågan är utagerad, skriver de.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Lissabonkonventionen gäller erkännande av bevis avseende högre utbildning i Europaregionen. En följd av Sveriges ratificering av konventionen är att rätten att tillgodoräkna sig genomgången högskoleutbildning för högskoleutbildning vid ett annat lärosäte utvidgades till att gälla även gentemot alla länderna i konventionen. Detta har kommit till uttryck genom en ändring av 6 kap. 12 § högskoleförordningen (1993:100) som trädde i kraft den 1 november 2001.

Den arbetsgrupp för översyn av vissa examensfrågor i högskolan, som utskottet hänvisat till i avsnittet Övergripande frågor, skall bl.a. utreda om det behövs ytterligare åtgärder för att säkerställa att den information som används i utlandet om svensk utbildning är tillförlitlig, och vilka åtgärder som eventuellt bör vidtas.

Utskottet anser att motionsyrkandet till viss del är tillgodosett med det som här beskrivits.

Folkpartiet föreslår i motion 2002/03:Ub323 yrkande 14 ett tillkännagivande om ökat **internationellt utbyte** vid universitet och högskolor. Ett mål bör enligt Folkpartiet vara att alla som läser för en magisterexamen skall genomgå en del av utbildningen i ett annat land. Det är viktigt att studiemedelsystemet inte utformas så att det missgynnar studier utomlands. Samtidigt är det angeläget att få fler utländska studenter vid de svenska lärosätena, och för att åstadkomma det bör fler utbildningar där huvudspråket inte är svenska byggas upp. Rekryteringen av lärare från andra länder måste också förbättras.

Enligt motion 2002/03:T377 (fp) yrkande 6 bör danska och svenska staten gemensamt diskutera vilka regler och bestämmelser som kan samordnas i syfte att underlätta växelvisa studier i Sverige och Danmark.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Vikten av ett ökat internationellt utbyte både av studenter och lärare står sedan lång tid klar. I propositionen *Den öppna högskolan* deklarerar regeringen som sin bedömning att den internationella rörligheten bland studenter, doktorander, lärare och annan personal inom högskolan bör öka (prop. 2001/02:15, s. 172). Där redogörs också för ett antal olika program som syftar till att främja internationellt utbyte. Sådana redogörelser har också under senare år regelbundet getts i budgetpropositionerna. Internationella program-

kontoret har på regeringens uppdrag redovisat en analys av det minskande antalet svenska studenter och det relativt låga antalet svenska lärare som deltar i utbytesverksamheten inom Erasmusprogrammet (Internationella programkontorets skriftserie nr 7). Programkontoret har också lagt fram ett antal förslag till åtgärder för att öka deltagandet. Ärendet bereds nu i Utbildningsdepartementet.

Regeringen meddelade i den senaste budgetpropositionen att ett antal lärosäten redovisar en kraftig ökning av antalet kurser på engelska. I databasen www.studera.nu, som är Höskoleverkets webbtjänst för studieinformation, finns uppgifter om ett mycket stort antal kurser på andra språk än svenska, främst engelska, från så gott som alla lärosäten.

Utskottet har erfarit att en kartläggning av hinder för gränsöverskridande studier mellan de nordiska länderna pågår inom ramen för Nordiska Ministerrådet.

Lärarna i högskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå ett motionsyrkande om lärarnas villkor och arbetsmöjligheter, bl.a. med hänvisning till att lönesättning inte är en riksdagsfråga. Utskottet avstyrker också, med hänvisning till pågående utredning, ett motionsyrkande om att begära ett samlat förslag till strategi för att öka rekryteringen av högskolelärare.

Jämför *reservationerna 26 (kd)* och *27 (c)*.

Motioner och utskottets ställningstaganden

Kristdemokraterna föreslår i motion 2002/03:Ub448 yrkande 11 ett tillkännagivande om ***högskolelärares villkor och utvecklingsmöjligheter***. Eftersom problemet med lärarförsörjning redan är stort och inom en snar framtid kommer att bli en flaskhals är det viktigt att snarast vidta åtgärder som gynnar rekryteringen av lärare till högskolan, menar motionärerna. Det krävs bl.a. att högskolelärares löner kommer i paritet med dem som erbjuds för liknande kompetens på arbetsmarknaden i övrigt. Att, som regeringen förordat, höja adjunkternas kompetens till magisternivå räcker inte. Det rimliga är enligt motionärerna att yngre respektive nyanställda adjunkter erbjuds möjlighet att inom anställningen genomgå forskarutbildning och avlägga licentiatexamen eller liknande. I Kristdemokraternas budgetförslag, som behandlades i betänkande 2002/03:UbU1, har medel avsatts till ett nytt anslag för att öka andelen disputerade lärare. Enligt motionärerna krävs det att all undervisande personal i högskolan får pedagogisk utbildning. Det är inte utbildning i form av generella teorier som behövs, utan mer av ämnesdidaktik, handledarskap och kunskap om utvärdering och om olika examinationsformer, heter det i motionen. Eftersom det inte är allom givet att vara bra forskare och inte allom

givet att vara bra pedagoger, skall det finnas möjlighet att specialisera sig på endera uppgiften.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Som utskottet i flera olika sammanhang har påpekat, är lönesättningen på arbetsmarknaden inte en fråga som avgörs av statsmakterna, utan av parterna på arbetsmarknaden.

Ett avsnitt i propositionen *Den öppna högskolan* handlar om adjunkter (s. 97 f.). Där sägs att för att förbättra adjunkternas roll och status och tillförsäkra utbildningen nödvändig forskningsanknytning bör kompetens- och utbildningsnivån på sikt höjas till magisterutbildning eller motsvarande kompetensnivå. Enligt regeringen bör lärosätena, vid sidan av den pedagogiska utbildningen, även erbjuda ämnesfördjupande kompetensutveckling för sina anställda adjunkter. Detta kan t.ex. ske genom magisterutbildningar eller forskarutbildning.

Regeringen har i regleringsbrev för 2003 uppdragit åt Högskoleverket att utreda adjunkternas situation och framtid. I detta ingår att granska adjunkternas situation som lärare vid universiteten och högskolorna, att utvärdera adjunkternas möjlighet till utveckling och karriär, att granska behörighetskraven för anställning som adjunkt samt att kartlägga hur den svenska anställningsformen som adjunkt förhåller sig till andra länders anställningsformer för jämförbara lärarkategorier.

I en lektors arbetsuppgifter skall, enligt 3 kap. 5 § högskolelagen (1992:1434), normalt ingå både utbildning och forskning. Någon motsvarande bestämmelse finns inte för adjunkter, utan lärosätet bestämmer i vilken omfattning som en adjunkt skall ha hand om utbildning, forskning eller konstnärligt utvecklingsarbete, och administrativt arbete. Utskottet anser inte att riksdagen bör föreslå någon ändring på dessa punkter.

För två av de åtgärder som föreslås i motionen – lönehöjning och forskarutbildning inom ramen för tjänsten som adjunkt – krävs det pengar. Riksdagen har avslagit Kristdemokraternas budgetalternativ, som bl.a. innebar att antalet tillkommande platser i grundläggande högskoleutbildning skulle minskas.

Ett samlat förslag till strategi för att öka **rekryteringen av högskolelärare** efterlyses av Centerpartiet i motion 2002/03:Ub489 yrkande 1.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet om tillkännagivande.

En ökad examination i forskarutbildningen har varit målet för flera av regeringens åtgärder de senaste åren, bl.a. när villkoren för antagning till forskarutbildning för några år sedan stramades upp och anspråken på individuella studieplaner och uppföljningen av dessa höjdes (prop. 1997/98:1 utg.omr. 16, bet. UbU7, rskr. 109). I regleringsbrev för 2003 har regeringen uppdragit åt Högskoleverket att utreda det framtida behovet av lärare vid landets högskolor och att bedöma den framtida dimensioneringen av forskarutbildningen och de postdoktorala meriteringsmöjligheterna utifrån den egna kartläggningen och utvärderingen. Uppdraget skall redovisas senast den 31 oktober 2003.

Utskottet anser att riksdagen bör avvakta regeringens ställningstagande till redovisningen.

Distansutbildning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå sex motionsyrkanden om distansutbildning.

Utskottet konstaterar att samma kvalitetskrav gäller för sådan utbildning som för högskoleutbildning i allmänhet.

Jämför *reservation 28 (c)*.

Motioner och utskottets ställningstagande

Centerpartiet framhåller i motion 2002/03:Ub489 att allteftersom det livslånga lärandet ökar i betydelse får distansutbildning en större och viktigare funktion att fylla. Partiet anser att det krävs betydande insatser för att utveckla pedagogiska former som gör distansutbildning till en fullgod lärandemiljö (yrkande 12). Vidare bör Högskoleverket få i uppdrag att särskilt granska kvalitetsarbetet inom distansutbildningen (yrkande 13). Likvärdiga kvalitetskrav som ställs på traditionell högskoleutbildning bör ställas på distansutbildning (yrkande 14). Kurser i distanspedagogik och distansmetodik bör ges i all pedagogisk grundutbildning och vidareutbildning för högskolelärare (yrkande 15).

I motion 2002/03:Ub376 (s) föreslås ett tillkännagivande om vikten av att utbudet av distansutbildning får styras av de behov och den efterfrågan som finns ute i samhället, och inte av vad lärosätena anser sig ha råd och möjlighet att erbjuda. Staten skulle enligt motionärerna kunna ge något befintligt nätverk av studiecentrum, t.ex. NITUS (Nätverksgruppen för IT-baserad utbildning via lokala studiecentra) i uppdrag att formulera behoven.

En översyn av de statliga bidragens fördelning vid universitets- och högskolestudier på distans begärs i motion 2002/03:Ub441 (s). Kommunerna lägger ner en hel del ekonomiska resurser för lokaler, telebiltrustning och liknande, och motionärerna påpekar att de kommuner som har störst behov av att kunna erbjuda sin invånare distansutbildning oftast har ansträngd ekonomi.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivanden.

Distansutbildning som anordnas av universitet och högskolor ingår i deras verksamhet och samma kvalitetskrav gäller för distansutbildning som för lärosätenas övriga verksamhet. Det system för kvalitetsutvärdering av ämnen och utbildningsprogram som statsmakterna har beslutat om och som nu genomförs av Högskoleverket omfattar självfallet även den utbildning som lärosätena genomför i distansform. Myndigheten för Sveriges nätuniversitet har till uppgift bl.a. att verka för en ökad tillämpning av nationella och internationella kunskaper och erfarenheter av IT-stödd distansutbildning. Detta görs bl.a. genom publicering på myndighetens webbplats. Enligt sin instrukt-

ion (2002:26) skall myndigheten vid fullgörande av sina uppgifter beakta studenternas perspektiv. Regeringen har i regleringsbrev till lärosätena föreskrivit att dessa, för att förbättra kvaliteten i verksamheten, skall arbeta aktivt med undervisningens förnyelse och det pedagogiska utvecklingsarbetet, på egen hand eller i samarbete med andra lärosäten utveckla och genomföra utbildning i högskolepedagogik samt erbjuda pedagogisk utbildning för alla anställda lärare som saknar sådan utbildning. Det närmare innehållet i den pedagogiska utbildning som lärosätena skall anordna för sina lärare bör bestämmas av lärosätena själva. Utskottet har erfarit att det pågår diskussioner mellan lärosäten som anordnar distansutbildning angående kvalitetssäkring av denna.

Med anledning av det som sägs i de två motionerna från socialdemokratiska motionärer vill utskottet framhålla att universiteten och högskolorna enligt högskolelagen skall samverka med det omgivande samhället (1 kap. 2 § andra stycket). Regeringen har i regleringsbrev för 2003 ålagt dem att i ökad utsträckning och i nära samverkan med arbetslivet utforma utbildningar som är attraktiva för studenterna och samtidigt svarar mot arbetsmarknadens behov, nationellt och regionalt. För att stimulera regional samverkan mellan universitet, högskolor, kommuner, landsting, länsstyrelser eller motsvarande organ har riksdagen beslutat avsätta 150 miljoner kronor under perioden 2002–2004. Delegationen för regional samverkan om högre utbildning fördelar medel till projekt och andra insatser som utformats av universitet och högskolor i samarbete med sådana lokala eller regionala organ, utifrån regionens egna förutsättningar och behov. Syftet är att skapa hållbar tillväxt i regionen och samtidigt främja rekryteringen till högskolan. Utskottet är inte berett att ta initiativ till en förändring av ansvaret för att planera och genomföra högskoleutbildning.

Utbildning för vissa yrken

Utskottets förslag i korthet

Med hänvisning till gällande examensordning föreslår utskottet att riksdagen inte skall göra några tillkännagivanden om att kunskaper om homo- och bisexuellas och transpersoners situation respektive kunskaper om funktionshinder skall ingå i vissa utbildningar.

Jämför *reservationerna 29 (fp)* och *30 (kd)*.

Yrkanden om tandvårdsutbildning avstyrks med hänvisning till pågående beredning i Regeringskansliet. Riksdagen bör inte heller göra några tillkännagivanden om dansutbildning, dramapedagogutbildning eller utbildning av skyddsingenjörer.

Jämför *reservationerna 31 (v)*, *32 (v)* och *33 (kd)*.

Ett yrkande om utbildning av imamer avstyrks också.

Jämför *reservation 34 (v)*.

Motioner och utskottets ställningstaganden

Först behandlas här yrkanden som gäller flera yrkesutbildningar samtidigt. Därefter tar utskottet upp yrkanden om befintliga utbildningar och slutligen yrkanden om ny yrkesutbildning.

Behovet av utbildning i frågor om **homosexuella, bisexuella och transpersoner** (HBT-frågor) tas upp i fem motioner.

Folkpartiet tar i motion 2002/03:L249 yrkande 17 upp högskolans viktiga roll när det gäller utbildningar för yrken i vilka man kommer i kontakt med homo- och bisexuella och transpersoner som behöver stöd. Det gäller t.ex. utbildningen för lärare, socionomer, läkare, präster, psykologer, jurister och poliser. Av en kartläggning från Folkhälsoinstitutet 1997 framgår det att undervisning vid universitet och högskolor om homo- och bisexuellas och transpersoners situation förekommer endast i begränsad omfattning. Högskoleverket bör enligt motionärerna få i uppdrag att lägga upp en plan för hur undervisningen skall kunna förbättras på denna punkt inom ramen för de allmänna demokratiska grundvärdena om respekt för mångfalden.

I stort sett samma förslag förs fram i motion 2002/03:Ub510 (s, fp, v, c, mp) yrkande 3.

Vänsterpartiet begär i motion 2002/03:Ub303 att varje universitet och högskola med hjälp av Högskoleverket skall genomföra en förändring av den pedagogiska utbildningen för högskolelärare, så att den även förmedlar kunskaper i frågor om homo- och bisexuella och transpersoner (yrkande 1). Universitet och högskolor bör också tillsammans med Högskoleverket utarbeta förbättrade metoder för att granska kurslitteratur ur ett HBT-perspektiv (yrkande 2). Beträffande lärare vid de medicinska fakulteterna framförs samma förslag i Vänsterpartiets motion 2002/03:Ub457 yrkandena 1 och 2.

I motion 2002/03:Ub553 (s) föreslås att examensordningen i högskoleförordningen skall förtydligas. Kunskap om homo- och bisexuella samlevnadsformer bör ingå i kraven för en rad yrkesexamina, nämligen desamma som nämns i Folkpartiets motion och i fempartimotionen och dessutom barnmorskeexamen, social omsorgsexamen och psykoterapeutexamen.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivanden.

Respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet är grundläggande för vårt samhälle. Den värdegrund som har fastlagts för utbildningen i det offentliga skolväsendet anknyter till detta. All form av kränkande behandling skall aktivt motverkas av dem som verkar inom skolan. Att diskriminera – direkt och indirekt – studenter och sökande till högskolan på grund av könstillhörighet eller sexuell läggning är sedan ett knappt år förbjudet i den nya lagen om likabehandling av studenter i högskolan (2001:1286). Av dem som utövar människovårdande yrken, är lärare av något slag eller har att göra med människor inom ramen för ordningsmakten eller rättskipningen måste krävas att de är villiga och kapabla att möta människor med respekt och inlevelse. Därför är kunskap om människor med olika

levnadsförhållanden och livsstilar viktig för alla de yrkesgrupper som tas upp i motionerna.

Den pedagogiska utbildningen av högskolans lärare utvecklas och genomförs av lärosätena själva, vart och ett för sig eller i samverkan mellan flera lärosäten. Regeringen har i regleringsbrev föreskrivit att den skall omfatta undervisningsformer, metodiska ansatser samt examinations- och utvärderingsformer. Jämställdhets- och genuskunskap skall ingå i utbildningen. Rådet för högre utbildning, som ingår i Högskoleverket, har till uppgift att stödja det pedagogiska utvecklingsarbetet vid universitet och högskolor. Av den redovisning som regeringen i regleringsbrevet har ålagt rådet att lämna skall det framgå hur rådet arbetar med att utveckla metoder för att använda genusperspektiv i undervisningen och utvecklandet av pedagogiska kurser.

I den nu gällande examensordningen i högskoleförordningen (1993:100) föreskrivs att det för den nya lärarexamen krävs bl.a. att studenten kan "orientera sig om, analysera och ta ställning till allmänmänskliga frågor, ekologiska livsbetingelser och förändringar i omvärlden" och vidare att hon eller han kan "inse betydelsen av könsskillnader i undervisningssituationen och vid presentationen av ämnesstoffet". För läkarexamen och sjuksköterskeexamen krävs bl.a. att studenten har "utvecklat sin självkänedom och förmåga till inlevelse och därigenom, med beaktande av ett etiskt förhållningssätt och en helhetsbild av människan, har utvecklat sin förmåga till goda relationer med patienter och anhöriga". Samma eller snarlika formuleringar finns i examensordningen när det gäller övriga yrkesexamina inom vårdområdet.

I direktiven till den arbetsgrupp inom Utbildningsdepartementet som fått i uppdrag att se över vissa examensfrågor i högskolan sägs bl.a. följande:

Generella principer skall fastställas för hur omfattning och mål för en yrkesutbildning bör formuleras i examensbeskrivningen. Vidare skall generella principer fastställas för vilka krav målen bör ange. Härvid skall hänsyn bl.a. tas till

- målens betydelse för utbildningens uppläggning
- målens betydelse som utgångspunkt för Högskoleverkets utvärderingar av ämnen och program, och
- att målen skall spegla yrkeslivets krav i de fall utbildningen leder till ett yrke som är reglerat i Sverige eller i andra EU-länder.

Utskottet anser inte att statsmakterna bör peka ut särskilda perspektiv som skall anläggas på valet av kurslitteratur. I kursplanen för varje kurs skall anges vilken kurslitteratur som skall användas. Kursplaner fastställs på lokal nivå av ansvarig fakultetsnämnd eller särskilt organ för grundutbildning. I dessa ingår både lärare och studenter. Kurslitteraturens funktion är inte i första hand att bibringa studenterna de synsätt som respektive text anlägger, utan att utgöra ett arbetsmaterial för en utbildning som har till mål att studenterna skall få förmåga att göra självständiga och kritiska bedömningar och att självständigt urskilja, formulera och lösa problem (1 kap. 9 § högskolelagen).

Mot bakgrund av det som här har redovisats anser utskottet att riksdagen inte bör göra något tillkännagivande enligt motionsyrkandena.

Kristdemokraterna föreslår i motion 2002/03:So457 yrkande 4 ett tillkännagivande om att **kunskap om funktionshinder** skall ingå i vissa utbildningar, nämligen till arkitekt, byggnadsingenjör och lärare.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet om tillkännagivande.

Om vikten av att de angivna yrkesutövarna har kunskaper om funktionshinder har utskottet samma uppfattning som motionärerna.

Riksdagen beslutade för drygt två år sedan om en nationell handlingsplan för handikappolitiken (prop. 1999/2000:79, bet. SoU14, rskr. 240). Enligt handlingsplanen skall personer med funktionshinder inte diskrimineras i några sammanhang utan ha samma rätt som alla andra att delta i samhällslivet och få del av samma utbud av varor, tjänster, service och kultur. Läroplanerna såväl för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) som för de frivilliga skolformerna (Lpf 94) föreskriver under rubriken Skolans värdegrund och uppdrag att undervisningen skall anpassas till varje elevs förutsättningar och behov.

Med det styrsystem som gäller för högskoleutbildningen anges de nationella kraven för varje särskild examen i examensordningen. I denna, som utgör en bilaga till högskoleförordningen (1993:100), föreskrivs för högskoleingenjörsexamen bl.a. att studenten skall ha förvärvat kunskaper om och färdigheter i att handha produktion, processer och arbetsmiljö med hänsyn till *människors förutsättningar och behov och till samhällets mål avseende sociala förhållanden* (kurs. här), resurshushållning, miljö och ekonomi. För arkitektexamen krävs bl.a. att studenten har kunskaper om och färdigheter i att med helhetssyn planera, utforma, förvalta och förnya bebyggelsemiljöer och byggnader med hänsyn dels till *alla människors och samhällets behov* (kurs. här), dels till krav på hållbara och funktionella lösningar av hög kvalitet och med god gestaltning. För att få lärarexamen skall studenten ha de kunskaper och de färdigheter som behövs för att *förverkliga förskolans, skolans eller vuxenutbildningens mål* (kurs här.) samt för att medverka i utvecklingen av respektive verksamhet enligt gällande föreskrifter och riktlinjer. Styrsystemet bygger på att lärosätena utformar sina utbildningar så att de studenter som tar olika examina har de kunskaper och färdigheter som anges i examensordningen. Som nyss nämnts förbereder för närvarande en arbetsgrupp inom Utbildningsdepartementet generella principer för hur mål för en yrkesutbildning bör formuleras i examensbeskrivningen.

Vänsterpartiets motion 2002/03:Ub307 tar upp behovet av **teknisk utbildning mot ohälsa i arbetslivet**. Motionärerna anser att skyddsingenjörsutbildningen inte har följt med förändringarna i arbetslivet och hos tekniska system. Det behövs enligt deras mening en ny typ av skyddsingenjörsutbildning som kopplas till befintliga eller nya civilingenjörsprogram och därmed också till forskning. Högskoleverket föreslås få i uppdrag att genomföra en sådan förändring (yrkande 1). Vidare föreslås att regeringen skall tillsätta en utredning med uppdrag att utarbeta en strategi för hur kompetens avseende människa-teknik kan bli en viktig komponent i all högre teknisk utbildning (yrkande 2).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

För närvarande ges en utbildning till arbetsmiljöingenjör (ny beteckning på det som tidigare kallats skyddsingenjör) av Arbetsmiljöinstitutet. Utbildningen är att betrakta som en specialistutbildning för ingenjörer/naturvetare med arbetsmiljö- och/eller miljöansvar. För tillträde fordras därför en teknisk/naturvetenskaplig grundutbildning på gymnasienivå, gärna med påbyggnad av högskolekurser med naturvetenskaplig inriktning. Dessutom krävs minst två års yrkesverksamhet. Utbildningen pågår på halvtid under två år parallellt med yrkesverksamhet.

Vid Umeå universitet finns ett civilingenjörsprogram i teknisk naturvetenskaplig kemi på 180 poäng (4,5 år) med en inriktning mot miljöteknik. Luleå tekniska universitet har en civilingenjörsutbildning som fokuserar på sambanden mellan teknik, människor och organisation. Studenterna lär sig att designa och utforma produkter eller produktionssystem som är anpassade till människans förutsättningar och behov. Utbildningen baseras på en kombination av maskinteknik och arbetsvetenskap.

Utskottet anser att dessa exempel visar att universiteten och högskolorna är kapabla och intresserade av att förnya sina utbildningsprogram för att möta nya behov i samhället och inte minst i arbetslivet. Riksdagen bör enligt utskottets mening inte göra något uttalande om att den utbildning av arbetsmiljöingenjörer som i dag anordnas av Arbetsmiljöinstitutet borde ersättas av civilingenjörsutbildning. Även när det gäller motionärernas yrkande 2 anser utskottet att riksdagen bör lita på lärosätenas eget ansvar för utformningen av deras utbildningar.

Utbildningarna för tandvård tas upp i fyra motioner.

Vänsterpartiet föreslår i motion 2002/03:Ub305 att Högskoleverket skall få i uppdrag att utreda möjligheten till en högskoleutbildning för tandsköterskor. Motionärerna delar inte den uppfattning som förts fram av en särskild utredare i betänkandet *Tandvården till 2010* (SOU 2002:53) att tandsköterskeutbildning skall anordnas som en påbyggnadsutbildning i komvux. I stället anser de att tandsköterskeutbildningen bör vara en högskoleutbildning på 80 poäng som leder till yrkeshögskoleexamen. Delar av denna utbildning skall kunna tillgodoräknas i tandhygienistutbildningen.

Även i motion 2002/03:Ub507 (m) kritiserar utredarens förslag om tandsköterskeutbildning. Förslaget brister enligt motionären i insikt om på vilken kunskapsnivå den vidareutvecklade tandsköterskans arbetsuppgifter ligger. Han anser att en nationell tandsköterskeutbildning på högskolenivå skyndsamt bör startas (yrkande 1) och att utbildningen till tandsköterska och tandhygienist bör integreras (yrkande 2). Det grundläggande steget bör utgöras av en tandsköterskeutbildning. Efter ett år skall det vara möjligt att lämna utbildningen för att senare återkomma till ytterligare två års studier till tandhygienist. Motionären föreslår också ett tillkännagivande om att legitimerad tandsköterska skall ha behörighet att arbeta i munnen på patienterna (yrkande 3). Utbildningstiden för att bli tandhygienist skall förlängas till tre år (yrkande 4) och behörighetsområdet för tandhygienister utvidgas till att omfatta vissa enklare vårdinsatser som i dag utförs av tandläkare (yrkande 5). Slutlig-

en vill motionären att dimensioneringen av utbildningen skall ses över i syfte att skapa balans mellan behov och tillgång på assisterande personal i tandvården (yrkande 6).

Enligt motion 2002/03:Ub477 (s) bör en treårig högskoleutbildning inrättas för att tillgodose den kunskapsnivå som krävs för morgondagens tandsköterska. Det bör enligt motionärerna vara möjligt att stegvis utbilda sig från tandsköterska, tillika tandhygienist, till tandläkare.

Motion 2002/03:Ub364 (m) föreslår förlängning av tandhygienistutbildningen till 120 poäng. Motionärerna påpekar att om utbildningen förblir 80 poäng – såsom utredaren föreslagit – försvåras för tandhygienisten att gå vidare till forskning inom området munhälsa.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Den särskilde utredarens förslag, som berör samtliga frågor som motionärerna har tagit upp, har remissbehandlats och bereds nu inom Regeringskansliet. Utskottet anser inte att riksdagen bör föregripa regeringens beredning av ärendet.

En översyn av *dansutbildningarna* begärs av Kristdemokraterna i motion 2002/03:Kr370 yrkande 17. Motionärerna pekar på dansarnas korta yrkeskarriär och anser att det i deras grundutbildning alltid borde finnas en förberedelse till en alternativ karriär och en planering för dansares omskolning eller vidareutbildning.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet om tillkännagivande.

Yrkesutbildning av dansare anordnas främst utanför högskolan, nämligen dels inom ramen för det estetiska programmet i gymnasieskolan, dels inom ett specialutformat gymnasieprogram vid Svenska balettskolan i Stockholm. Dansarutbildning finns också vid några kompletterande skolor. Vid Danshögskolan finns en ettårig vidareutbildning av yrkesdansare. Där anordnas också utbildning av danspedagoger.

Alla nationella och specialutformade program i gymnasieskolan innehåller i dag åtta kärnämnen, som tillsammans omfattar 750 gymnasiepoäng, vilket utgör cirka en tredjedel av utbildningen i dessa program. De elever som genomgår en dansarutbildning i gymnasieskolan bör därför få med sig en grund som gör det möjligt för dem att eventuellt senare i livet vidareutbilda sig för något annat yrke. Gymnasiekommittén har i betänkandet *Åtta vägar till kunskap. En ny struktur för gymnasieskolan* (SOU 2002:120) lagt fram förslag som går i riktning mot bredare utbildningar i gymnasieskolan. Utredningen remissbehandlas för närvarande och regeringen har aviserat en proposition under år 2004. Utskottet vill också peka på att vägledning inför och under gymnasiestudierna är särskilt viktig för ungdomar som är mycket starkt inriktade på ett snävt avgränsat yrke.

Frågor om *utbildning av dramapedagoger* tas upp i två motioner.

Enligt motion 2002/03:Ub517 (v) har staten ansvar för att tillhandahålla dramapedagogutbildning. Motionären påpekar att det i dag utbildas dramapedagoger endast vid en folkhögskola i hela landet, vilket betyder att alltför få dramapedagoger utbildas. Behoven av dramapedagoger överstiger enligt

motionären vida tillgången. Drama har stor betydelse för skolans elever, för att stärka självförtroendet och förmågan till empati. Det är viktigt att skolan kan erbjuda eleverna kvalificerade pedagoger som kan ge dem träning i detta.

Även i motion 2002/03:Ub234 (c) skriver motionärerna att det behövs dramapedagoger i skolorna. För att säkra utbildningen behövs enligt deras mening en utredning som ser på efterfrågan i samhället på denna yrkeskompetens, för att man senare eventuellt skall ålägga universitet och högskolor att utbilda fler dramapedagoger.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

När liknande yrkanden behandlades för två år sedan (bet. 2000/01:UbU8 s. 26) hänvisade utskottet till att den nya lärarutbildningen gör det möjligt att erbjuda inriktningar och specialiseringar på dramapedagogik. Detta kan komma att förändra förutsättningarna för den befintliga dramapedagogutbildningen vid folkhögskolor. Utbildningen för den nya lärarexamen startade höstterminen 2001. Det är enligt utskottets mening ännu för tidigt att bedöma om det behövs något initiativ av statsmakterna angående dramapedagogutbildning.

I motion 2002/03:Ub346 föreslår Vänsterpartiet att regeringen skall ge Högskoleverket i uppdrag att utreda behovet av en *utbildning av imamer* inom högskolan och hur en sådan skulle kunna utformas. Eftersom de muslimska samfundet i Sverige saknar ekonomisk och organisatorisk kapacitet för att bygga upp en utbildning av imamer bör detta behov tillgodoses inom den offentliga högskolan, anser motionärerna. De skriver att det religionsvetenskapliga programmet som blivande präster läser skulle kunna utvecklas med en inriktning mot islam, som dels skulle kunna fungera som en imamutbildning, dels skulle kunna väljas av icke-muslimer, vilket skulle öka kunskapen om och förståelsen för Islam.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet om tillkännagivande.

Utbildningsprogram inrättas och utformas numera av varje lärosäte för sig. Den utveckling av det religionsvetenskapliga programmet som motionärerna vill se är möjlig utan att riksdagen gör något tillkännagivande enligt motionen. Utskottet vill även i detta sammanhang påminna om lärosätenas uppgift enligt högskolelagen att samverka med det omgivande samhället.

Utbildning i vissa ämnen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om utbildning och forskning inom IT, form- och designområdet och film- och medieområdet med hänvisning till regeringens uppdrag till lärosätena samt till budgetdialogen. Yrkanden om språket arameiska, kurser i djuretik, kurser m.m. i komplementär- och alternativmedicin samt forskningsanknytning av skolämnet slöjd avstyrks också.

Motioner och utskottets ställningstaganden

Utskottet tar här först upp yrkanden som gäller större ämnesområden och befintliga utbildningar. Därefter följer yrkanden om mer avgränsade ämnen.

I motion 2002/03:T458 (c) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om särskilda åtgärder för att främja **utbildning och forskning inom IT-området**. Motionärerna skriver att nyrekrytering till utbildning behöver stödjas och forskningsanslagen behöver ökas inom detta och anslutande områden.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet om tillkännagivande.

Universitet och högskolor har ett generellt uppdrag att aktivt främja och bredda rekryteringen till högskolan. Regeringen har i regleringsbrev angett att antalet helårsstudenter inom de naturvetenskapliga och tekniska utbildningsområdena bör öka 2003 jämfört med föregående år. Där sägs också att lärosätena i ökad utsträckning och i nära samarbete med arbetslivet skall utforma utbildningar som är attraktiva för studenterna och samtidigt svarar mot arbetsmarknadens behov, nationellt och regionalt, samt erbjuda uppdragsutbildning. Utskottet anser inte att riksdagen bör göra något uttalande om ökad rekrytering till ett visst ämnesområde. När det gäller resurser till grundforskning fattar statsmakterna endast övergripande beslut om fördelningen av de statliga forskningsmedlen, medan den närmare fördelningen görs av forskningsfinansierande myndigheter såsom Vetenskapsrådet och lärosätena själva. Medel för behovsmotiverad forskning anvisas under olika utgiftsområden på statsbudgeten och fördelas av bl.a. Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS), Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsliv (Formas) och Verket för innovationssystem (Vinnova).

Tre motioner handlar om **utbildning inom form- och designområdet**.

I Moderaternas motion 2002/03:Ub335 yrkande 2 sägs att det behövs vidareutbildningar för att öka kunskapen om nya material, miljöanpassade färger och lim eller andra miljö känsliga produkter, för aktiva inom hantverksyrken men även för andra yrkesgrupper. Samarbetet mellan olika utbildningar bör utvecklas så att studenterna får kunskap inom fler områden, anser motionärerna. Även gymnasieskolans hantverksutbildningar behöver ses över och utvecklas. Riksdagen föreslås göra ett tillkännagivande om detta.

En fortsatt satsning på form, design och medier i Västsverige förordas i motion 2002/03:Ub488 (s) yrkande 7. Motionärerna beskriver befintlig verksamhet vid Chalmers tekniska högskola, Stenebyskolan och Halmens hus i Bengtsfors, Textilhögskolan vid Högskolan i Borås och Centrum för textilforskning och hävdar att det i Västsverige finns mycket goda förutsättningar för att form- och designverksamheten kan växa och utvecklas ytterligare. Hantverksskolan Dacapo i Mariestad bör enligt motionärerna få möjlighet att överföras till Göteborgs universitet, som förklarat sig berett att överta verksamheten. Förutsättningen är då att finansieringen löses.

I huvudsak samma utbildningar och inrättningar lyfts fram även i motion 2002/03:N398 (s) yrkande 7. Motionärerna begär ett tillkännagivande om

vikten av att form- och designverksamheten i Västsverige ges goda förutsättningar att växa och utvecklas.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Det är ett ansvar för de lärosäten och andra utbildningsanordnare som erbjuder utbildning inom form- och designområdet att utveckla utbildningarna innehållsmässigt och strukturellt. Inom ramen för de resurser som riksdagen anvisar på statsbudgeten till varje lärosäte beslutar respektive lärosäte självt om vilka utbildningar som skall erbjudas. Utskottet utgår från att Göteborgs universitet i budgetdialogen med Utbildningsdepartementet för fram sina behov av medel och att dessa prövas innan regeringen lägger fram sitt budgetförslag till riksdagen. Ett förslag om reformering av gymnasieutbildningen har lagts fram av Gymnasiekommittén i betänkandet *Åtta vägar till kunskap. En ny struktur för gymnasieskolan* (SOU 2002:120) som för närvarande remissbehandlas.

I motion 2002/03:Ub398 (s) pläderar motionärerna för att Högskolan i Trollhättan/Uddevalla skall ges adekvata resurser så att den **film- och medieutbildning** som under 2002 ges där med medel bl.a. från EU och från Västra Götalandsregionen, Kommunförbundet Dalsland och Bengtsfors kommun, kan bli en del av högskolans reguljära utbildningsutbud.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Även detta behov bör enligt utskottets mening prövas i budgetdialogen mellan Högskolan i Trollhättan/Uddevalla och Utbildningsdepartementet.

Situationen för språket **arameiska** tas upp i motion 2002/03:Ub240 (s). Enligt motionären finns det 50 000–60 000 assyrier/syrianer och kaldéer som talar detta språk. Det behövs ytterligare insatser, utöver den undervisning som i dag bedrivs vid Uppsala universitet, för att bevara språket och utveckla ett skriftspråk. Ansvar för skriftspråket, språkbildning och vården av arameiska som ett kyrko- och kulturspråk måste enligt motionären få en lösning.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Vid Uppsala universitet finns en institution för semitiska språk, till vilka arameiska räknas. Enligt universitetets hemsida är det arameiska språket föremål för flera undersökningar, både av moderna arameiska dialekter och av äldre fornsyrisk litteratur. Våren 2002 fick Högskoleverket i uppdrag av regeringen att göra en översyn av språkämnen där omfattningen av utbildning och forskning vid universitet och högskolor är förhållandevis liten, s.k. småspråk. I en rapport i januari 2003 har verket redovisat uppdraget. Utredningen visar att det största problemet för småspråken är deras ekonomi. Högskoleverket föreslår att regeringen utvidgar systemet för särskilda åtaganden gällande språkämnen. Sådana åtaganden skall innebära att ett universitet eller en högskola får ansvar och medel för att garantera ett ämnes fortlevnad och utveckling. Ärendet bereds nu inom Utbildningsdepartementet.

Utskottet anser inte att det är befogat att riksdagen gör något tillkännagivande enligt motionen.

Motion 2002/03:MJ488 (s) handlar om *djuretik*. Motionären föreslår i yrkande 2 att det skall tas fram förslag om hur studier av poänggivande kurser i djuretik skall främjas.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet eftersom det rör en fråga på en detaljnivå som faller utanför riksdagens uppgifter.

Utbildning i komplementär-/alternativmedicin tas upp i två motioner.

Enligt motion 2002/03:So225 (c) yrkande 1 behövs det ett nationellt centrum för att hålla ihop forskning och utbildningsfrågor samt en policy inom detta område. I motion 2002/03:So365 (mp) yrkande 5 framhåller motionärerna att det måste skapas förutsättningar för en integrering av och ett ökat samarbete mellan skolmedicinen och det komplementärmedicinska fältet. De kurser på minst 5-poängsnivå som redan ges på några universitet måste kunna öppnas för färdigutbildade och yrkesverksamma med olika slags vårdutbildning, inte som i dag enbart för läkare. Arbetsgivarna uppfattar eller prioriterar inte alltid behovet av vidareutbildning på det här området. Motionärerna anser att ett sätt att lösa problemet är att på sikt avsätta särskilda medel till en fond som man skall kunna söka pengar från för att finansiera studietiden på en sådan kurs.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivanden.

Det finns i nuvarande bestämmelser inget som hindrar lärosätena att inrätta centrum av olika slag. Lärosätena bestämmer också själva vilka kurser de skall anordna och till vilka potentiella studentgrupper olika kurser skall vända sig. Riksdagen bör enligt utskottets mening inte ta något initiativ i enlighet med motionsyrkandena.

Medan det för övriga estetiska skolämnen finns en forskarskola i Stockholm, saknas helt *forskningsanknytning av skolämnet slöjd*, framhåller motionären i motion 2002/03:Ub288 (kd). Lärarutbildning i slöjd anordnas inte i Stockholm, utan vid Linköpings universitet. En tanke vore enligt motionären att Linköpings universitet med Carl Malmstens skola i Stockholm tillsammans med Skolverket toge sig an problemet med forskningsanknytning av slöjdämnet.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet om tillkännagivande.

Det lärosäte som anordnar en grundutbildning har också ansvar för att se till att utbildningen på lämpligt sätt får en anknytning till forskning. Utskottet har inhämtat att den utbildningsvetenskapliga kommittén inom Vetenskapsrådet har beviljat planeringsbidrag för åtminstone två forskningsprojekt som gäller skolämnet slöjd.

Utbildningens innehåll och struktur i övrigt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om gemensamt basår för alla konstnärliga utbildningar, frivillig collegetermin, naturvetenskapliga kurser för icke-naturvetare, praktik i samhälls- och beteendevetenskapliga utbildningar samt införande av treterminssystem. Utskottet hänvisar till lärosätenas ansvar för kursutbud och studieorganisation och till tidigare ställningstaganden.

Jämför reservationerna 35 (fp) och 36 (fp).

Motioner och utskottets ställningstaganden

Moderata samlingspartiet föreslår i motion 2002/03:Kr264 yrkande 16 ett tillkännagivande om att det bör införas ett **gemensamt basår för all konstnärlig utbildning**. Motionärerna framhåller att det under de senaste årtiondena har tillkommit ett antal nya yrken även för de konstnärligt utbildade. Högskoleverket bör enligt motionärerna se över utbildningarna vid konsthögskolorna.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Inrättande av utbildningsprogram och beslut om studieorganisation och innehåll är sedan lång tid ett ansvar för respektive lärosäte. Som nämnts i det föregående har regeringen ålagt lärosätena bl.a. att i nära samverkan med arbetslivet utforma utbildningar som är attraktiva för studenterna och samtidigt svarar mot arbetsmarknadens behov, nationellt och regionalt.

Folkpartiet föreslår i motion 2002/03:Ub323 yrkande 9 ett tillkännagivande om införande av en **frivillig collegetermin**. I stället för att påbörja högskoleutbildning inom ett ämne och sedan byta inriktning efter några terminer skulle många studenter ha glädje av att läsa t.ex. flera olika humanistiska och naturvetenskapliga ämnen under en eller två terminer, hävdar motionärerna.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Det nuvarande regelverket utgör inget hinder för lärosäten att erbjuda studier av den typ som motionärerna föreslår.

För att stärka den naturvetenskapliga allmänbildningen föreslås i motion 2002/03:Ub283 (fp) yrkande 4 att **naturvetenskapliga kurser** i ökad utsträckning skall erbjudas **icke-naturvetare**. Enligt motionärerna är det viktigt att sådana kurser ges minst lika höga anslag som normalt ges till tekniska och naturvetenskapliga kurser och räknas in i takbeloppet för sådana kurser.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet om tillkännagivande.

Varje lärosäte beslutar om sitt kursutbud och om utbildningsplan för de utbildningsprogram som lärosätet erbjuder. Det är också respektive lärosäte självt som avgör hur de kurser som anordnas där klassificeras i utbildningsområden och grundar ersättning från staten enligt det nationella resurstilldelningssystemet. I detta system finns inget särskilt takbelopp för det naturvetenskapliga och tekniska utbildningsområdet. Lärosätets styrelse skall besluta om

viktigare frågor om den interna resursfördelningen och uppföljningen av denna.

I motion 2002/03:Ub531 (s) föreslås ett tillkännagivande om att det bör införas *praktik i samhälls- och beteendevetenskapliga utbildningar*. Enligt motionärerna är det krav på uppsats på C-, D- eller CD-nivå eller examensarbete som finns på de flesta samhälls- och beteendevetenskapliga utbildningar inte adekvat för många studenter, som snarare behöver praktik under en termin med bibehållet studiestöd. Det bör därför införas en universitetsexamen som inte är forskningsinriktad.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Krav på fördjupade studier på 60- respektive 80-poängsnivå finns i den gällande examensordningen när det gäller kandidatexamen och magisterexamen med ämnesdjup. Däremot finns inte något sådant krav för högskoleexamen och inte heller för magisterexamen med ämnesbredd. Examensordningen föreskriver inte heller något sådant krav för psykologexamen, psykoterapeutexamen, social omsorgsexamen eller socionomexamen. För samtliga examina gäller att respektive lärosäte kan bestämma ytterligare krav utöver dem som specificeras i examensordningen. Praktik ingår i utbildningsplanen för flera samhälls- och beteendevetenskapliga utbildningar och räknas då som utbildning för vilken studiemedel kan utgå.

Folkpartiet framför i motion 2002/03:Ub338 yrkande 6 förslag om införande av ett *treterminssystem*. Det bör vara möjligt att ägna sig åt seriösa heltidsstudier med stöd av studiemedel även under sommaren, anser motionärerna och hävdar att det krävs en förändring av de nuvarande studiemedelsreglerna för att detta skall kunna genomföras.

Även i motion 2002/03:Ub384 (s) framförs förslag om ett treterminssystem.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Samma förslag har behandlats av utskottet flera gånger tidigare, senast i betänkande 2000/01:UbU8. Utskottet kan inte finna att det behövs några ändringar av studiestödsförfattningarna för att genomföra ett treterminssystem. Högskoleförfattningarna innehåller inga föreskrifter om läsår eller terminer. Enligt studiestödslagen (1999:1395, 3 kap. 5 §) kan studiemedel lämnas för varje vecka då den studerande bedriver studier på minst halvtid, dock bara för sådan del av studietid som omfattas av den kursplan eller motsvarande som gäller för utbildningen. Studierna måste också pågå under en sammanhängande tid av minst tre veckor. Detta gäller oavsett vid vilken tid på året som studierna bedrivs.

Övriga frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om Lunds universitets historiska museum med hänvisning till årets regleringsbrev. Vidare avstyrker utskottet en motion om uppdrag till Högskoleverket att utveckla undervisnings- och examinationsformer i högskolan, eftersom detta redan ingår i verkets uppdrag.

Jämför *reservation 37 (c)*.

Motioner och utskottets ställningstaganden

En lösning på problemen för **Lunds universitets historiska museum** efterlyses i motionerna 2002/03:Ub282 (fp), 2002/03:Ub220 (c) och 2002/03:N340 (c) yrkande 15.

I den förstnämnda motionen sägs att Kulturdepartementet bör ta ekonomiskt ansvar för insamlandet och sorteringen av fornfynd vid detta museum (yrkande 1). Vidare bör regeringen utreda och lämna förslag till hur museet skall få förutsättningar att kunna leva vidare och utvecklas (yrkande 2). Motionärerna föreslår också att regionala fornfynd även fortsättningsvis skall förvaras i Skåne (yrkande 3).

Även i de två andra motionerna hävdas att de skånska fornfynden måste stanna i Skåne. Enligt motion 2002/03:Ub220 bör Lunds historiska museum ingå i Statens historiska museer och ansvaret flyttas från Utbildningsdepartementet till Kulturdepartementet. I motion 2002/03:N340 sägs att staten måste ställa tillräckliga medel till förfogande för Historiska museet i Lund för bevarande av fornfynden, registrering, visning och pedagogisk verksamhet.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

De ekonomiska problemen för Lunds universitets historiska museum har behandlats av utskottet flera gånger, senast i betänkande 2001/02:UbU1 s. 70. Utskottet påminde då om vad kulturskottet hade skrivit i sitt yttrande i samma fråga året dessförinnan, nämligen att en överföring av museet till Kulturdepartementets område skulle behöva medföra överföring av medel från Lunds universitets anslag till utgiftsområde 17.

Sedan en utredning genomförts inom Lunds universitet har regeringen valt att i regleringsbrev för 2003 av universitetets anslag till grundutbildning avsätta 2 miljoner kronor för omhändertagande av arkeologiska fynd. Dessa medel är således garanterade för museets verksamhet.

Centerpartiet föreslår i motion 2002/03:Ub489 yrkande 8 att regeringen skall ge Högskoleverket i uppdrag att **utveckla undervisnings- och examinationsformer** i högskolan. Det bör verket göra genom att dokumentera det som sker och därmed sprida kunskaperna och erfarenheterna till alla högskolor i Sverige, anser motionärerna.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet om tillkännagivande, eftersom det redan ingår i uppdraget till Rådet för högre utbildning, som finns

hos Högskoleverket, att dokumentera och sprida information om högskolepedagogisk forskning och utvecklingsinsatser (SFS 2003:7).

I motion 2002/03:Ub513 (s) föreslås ett tillkännagivande om *personal- och kompetensförsörjningen i skogslänen*. Det är enligt motionärerna angeläget med en spridning av utbildningsplatserna och större möjligheter till distansstudier i hela landet. Finansieringen måste utformas så att den stimulerar lärosätena att erbjuda distansutbildning. Kostnaderna för utbildningarna är höga för kommunerna, skriver motionärerna. Vidare finns det ett starkt ökat behov även av påbyggnadsutbildningar och KY-utbildningar. Det är angeläget att göra en översyn av hur utformningen av eftergymnasial yrkesutbildning skall se ut i framtiden.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet om tillkännagivande.

Inrättandet av Sveriges nätuniversitet har kraftigt förbättrat tillgängligheten av information om utbudet av IT-stödd distansutbildning på högskolenivå. Ett ökat utbud har också stimulerats genom att det utgår en extra per capitaersättning till kurser inom nätuniversitetet. När det gäller kommunerna hänvisar utskottet till vad som sagts i det föregående i avsnittet om distansutbildning. Regeringen har i utvecklingsplanen för kvalitetsarbetet i förskola, skola och vuxenutbildning (skr. 2001/02:188) aviserat förändringar när det gäller påbyggnadsutbildningar, bl.a. när det gäller systemet med interkommunala ersättningar och eventuell omvandling av vissa påbyggnadsutbildningar till KY-utbildningar.

Andra motionsyrkanden

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår sex motionsyrkanden i frågor där det enligt gällande regler ankommer på andra än riksdagen att fatta beslut.

Motioner och utskottets ställningstagande

Ansvar för den högre utbildningen är delat mellan statsmakterna och universiteten och högskolorna. Enligt gällande styrsystem skall riksdagen främst fatta beslut om övergripande och nationella frågor.

Ett antal motionsyrkanden rör frågor där det ankommer på regeringen, lärosätena eller andra organ att fatta beslut.

U t s k o t t e t föreslår med hänvisning till gällande ansvarsfördelning att följande motionsyrkanden avslås:

Motion 2002/03:Ub268 (c) yrkande 1 om kunskaper om alkohol, narkotika och tobak (ANT) i utbildningen av lärare, poliser, jurister och socionomer.

Motion 2002/03:Ub339 (c) om tillräcklig tid för bemötandefrågor i vissa utbildningar.

Motion 2002/03:Ub356 (s) om införande av vårdteknologi som nytt ämne i utbildningarna för sjuksköterskor och undersköterskor.

Motion 2002/03:Ub357 (m) om smärtekunskap som obligatorisk del i utbildningen av läkare och sjuksköterskor m.fl.

Motion 2002/03:Ub369 (kd) yrkande 1 om ANT-kunskap i den högre utbildningen.

Motion 2002/03:Ub400 (kd) yrkande 2 om ökning av det geriatriska inslaget i den grundläggande läkarutbildningen.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i reservationen.

1. Styrningen av högskolan (punkt 1) – m, fp

av Ulf Nilsson (fp), Per Bill (m), Ana Maria Narti (fp), Anna Ibrisagic (m) och Tobias Billström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2002/03:Ub298 yrkande 6 och

2002/03:Ub486 yrkande 5,

bifaller delvis motion

2002/03:Ub323 yrkande 25

och avslår motion

2002/03:Ub448 yrkande 12.

Ställningstagande

För att öka den akademiska friheten, dvs. friheten för forskarna och lärarna – enskilt eller i grupp – att råda över verksamheten måste universitet och högskolor frigöras från politisk styrning. Det politiska inflytandet över styrelsernas tillsättning bör tas bort helt. Huvudprincipen för den statliga högskolan bör vara att studenter, forskare, lärare och personal utser sin högskolas styrelse.

2. Styrningen av högskolan (punkt 1) – kd

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:Ub448 yrkande 12

och avslår motionerna

2002/03:Ub298 yrkande 6,

2002/03:Ub323 yrkande 25 och

2002/03:Ub486 yrkande 5.

Ställningstagande

Genom att ordförande i högskolestyrelserna numera utses av regeringen och inte av högskolorna själva finns det en uppenbar risk för att den politiska styrningen av högskolornas verksamhet och inriktning ökar, vilket leder till att villkoren för självständig forskning och högre utbildning i Sverige äventyras. Jag anser att Sverige skall ha självförvaltande högskolor. De lärosäten där staten är huvudman bör ha styrelser som består av en tredjedel lärare, som utses av de vid högskolan verksamma lärarna, en tredjedel studenter som på samma sätt utses av studenterna och en tredjedel allmänföreträdare som utses av regeringen. Allmänföreträdarna bör representera ett brett fält av det omgivande samhället och gärna också det internationella akademiska samhället.

3. Fristående högskolor (punkt 2) – m

av Per Bill (m), Anna Ibrisagic (m) och Tobias Billström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:Ub486 yrkandena 10 och 11

samt bifaller delvis motionerna

2002/03:Ub298 yrkande 7 och

2002/03:Ub323 yrkande 26.

Ställningstagande

Universiteten och högskolorna måste frigöras från politisk styrning, och de måste kunna utvecklas i olika riktningar. Kravet på likhet måste underordnas intresset av variation. Två universitet och högskolor bör få möjlighet att, liksom tidigare Chalmers och Högskolan i Jönköping, övergå i stiftelseform. För detta bör regeringen avsätta 2 miljarder kronor år 2005, i enlighet med vad Moderaterna föreslagit i sin budgetmotion för 2003. Alla landets universitet och högskolor bör erbjudas denna möjlighet till dynamisk frigörelse. Även andra former som kan gynna den akademiska friheten och excellensen bör prövas.

4. Fristående högskolor (punkt 2) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:Ub323 yrkande 26,

bifaller delvis motion
2002/03:Ub486 yrkandena 10 och 11
samt avslår motion
2002/03:Ub298 yrkande 7.

Ställningstagande

Staten måste även i framtiden ta ett stort ansvar för universitet och högskolor. Det är emellertid önskvärt att det vid sidan av de statligt finansierade och drivna högskolorna också växer fram andra alternativ. Fler universitet och högskolor bör uppmuntras till att övergå i stiftelseform, liksom Chalmers tekniska högskola och Högskolan i Jönköping gjort med sådan framgång. Dessa högskolor kan utse styrelsen på olika sätt beroende på hur stiftelsens stadgar ser ut. Det är också eftersträvansvärt att det i konkurrens med de offentliga högskolorna växer fram privata universitet. Genom att ha annan huvudman än staten och utnyttja andra finansieringsvägar kan privata högskolor bidra till ökad mångfald, till gagn både för den enskilda studentens valfrihet och kvaliteten i högskolesektorn i dess helhet. Med tydligt uppsatta statliga krav på kvalitet beträffande grundutbildning och examina blir mångfald i den högre utbildningen inte ett hot utan en möjlighet.

5. Grunddragen i högskolans utveckling i övrigt (punkt 3) – m

av Per Bill (m), Anna Ibrisagic (m) och Tobias Billström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:Ub486 yrkandena 2, 3 och 6

och avslår motionerna

2002/03:Ub448 yrkandena 1, 2, 9, 10 och 14–16,

2002/03:Ub490 yrkande 8,

2002/03:N263 yrkande 14 och

2002/03:N267 yrkande 12.

Ställningstagande

En politik för kunskapsbyggande måste utgå från den enskildes personliga krav, önskemål och drömmar. Det krävs motivation för att utbildning skall ge goda resultat. Helt avgörande är att människor vet att ökade kunskaper värderas och ger bättre förutsättningar för framtiden. Det måste löna sig att utbilda och förkovra sig. Utbildningspremien måste alltså bli högre än den är i dag i Sverige. Vidare måste den högre utbildningen internationaliseras och svenska universitet och högskolor kunna erbjuda utbildningar som står sig i ett alltmer globaliserat utbildningssamarbete. Bolognaprocessen, som syftar till att öka rörligheten inom Europa vad avser studenter och lärare, är betydelsefull. Att

underifrån kunna harmonisera de olika europeiska högre utbildningssystemen för att underlätta för studenter att tillgodogöra sig kurser från flera universitet i Europa i sin examen är viktigt. En gemensam europeisk examensordning, med en treårig grundnivå och en tvåårig masternivå, är också en god idé så länge den arbetas fram underifrån, bygger på frivillighet och inte innebär att nationella examina tas bort. De svenska universitet och högskolor som så önskar skall redan från början kunna delta i systemet med en europeisk examensordning.

6. Grunddragen i högskolans utveckling i övrigt (punkt 3) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2002/03:N263 yrkande 14 och

2002/03:N267 yrkande 12

samt avslår motionerna

2002/03:Ub448 yrkandena 1, 2, 9, 10 och 14–16,

2002/03:Ub486 yrkandena 2, 3 och 6 samt

2002/03:Ub490 yrkande 8.

Ställningstagande

Utbildningsnivån hos befolkningen blir allt viktigare för att ett land skall kunna hävda sig och utvecklas. Människor kommer i framtiden att behöva utbilda sig många gånger under sin livstid, då metoder, teknik och kunskap snabbt blir inaktuella. Den hårda konkurrensen på exportmarknaden kräver dessutom att våra exportprodukter håller en hög teknisk nivå och har hög kvalitet. För att klara dessa krav måste den högre utbildningen bli tillgänglig för fler, så att vi i Sverige kan skaffa oss en högre allmänkompetens än genomsnittet i vår omvärld. Kunskapen spelar en allt större roll som motor i den ekonomiska utvecklingen. Den entreprenörsutbildning som finns vid några högskolor har visat sig vara ett viktigt inslag för ett bättre företagsklimat. Denna utbildning bör spridas till fler högskoleorter. Av speciell vikt för landsbygden är att universiteten och högskolorna tar sitt ansvar för distansundervisning och att denna bedrivs med hög kvalitet på den teknik man använder. Dessutom ställs höga krav på läromedlen, veckoslutsmöten, snabba lärarreaktioner, resurser för resor m.m. För att de regionala högskolorna och universiteten skall nå framgång är det viktigt att den utbildning som erbjuds omfattar det som ungdomar vill läsa. Bara det faktum att en högskola eller ett universitet finns i en region innebär inte med automatik att det blir fler jobb och företag. Det måste också finnas en god miljö för företagsetableringar i

omgivningen för att detta skall bli möjligt. Organ som ser till att samverkan mellan näringsliv och högskola kan intensifieras måste få finnas kvar.

Det är nya idéer, kreativt entreprenörskap och innovationer som skapar förutsättningar för tillväxt och välbefinnande. Att ha en kvalitativt högtstående forskning är i det perspektivet centralt. Allomfattande forskning skall förekomma på ett mindre antal universitet runt om i landet. Däremot kan forskning inom begränsade områden – av hög klass – förekomma också vid andra högskolor.

7. Grunddragen i högskolans utveckling i övrigt (punkt 3) – kd av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2002/03:Ub448 yrkandena 1, 2, 9, 10 och 14–16 samt

2002/03:Ub490 yrkande 8

och avslår motionerna

2002/03:Ub486 yrkandena 2, 3 och 6,

2002/03:N263 yrkande 14 och

2002/03:N267 yrkande 12.

Ställningstagande

Det västerländska samhället är byggt på en värdegrund som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism. Människans unika och lika värde, människolivets okränkbarhet och individens frihet är grundpelare som vårt samhälle vilar på. Det är denna värdegrund som skall förmedlas i våra högskolor och förvaltas hos studenterna. Samtal kring moraliska dilemman, om vad som är rätt och fel, är ett viktigt moment i all högre utbildning. Universitetet skall svara för en bred grundutbildning och forskning i kraft av sin kapacitet. De regionala högskolorna skall komplettera universitetet genom att utveckla nischer där man kan erbjuda nationellt intressanta utbildningar men också närhet till studierna för studenter som inte har möjlighet att flytta. Eftersom regeringens kraftfulla utbyggnad av högskoleplatser inte har åtföljts av resurser till lärosätenas övriga områden, har lärosätena sett sig tvingade att dra ned på den lärarledda tiden för studenterna. Utbildningens mål enligt högskolelagen går inte att uppnå om inte studenterna får adekvat stöd för sin kunskapsutveckling. I nuläget finns inga garantier för att de får det. Det är viktigt att en sådan garanti införs och att det läggs fast en miniminivå för vilket stöd studenterna har rätt till. Eftersom undervisningsmetodik inrymmer andra former än föreläsningar bör även annan lärarledd verksamhet ingå i denna garanti. Omfattningen av lärarledd tid bör anges i kursplanerna. Regeringen bör lägga fram förslag om ändring av 6 kap. 7 § högskoleförordningen

som tillgodoser detta. Regeringen bör också genomföra en fördjupad kartläggning av vilka konsekvenser högskoleexpansionen har medfört för utbildningarnas kvalitet. Det har under 1990-talet förekommit både en decentralisering inom högskoleväsendet och beslut som ökar centralstyrningen. Det är nu dags att tillsätta en kommission med målet att finna lösningar på de strukturella problemen inom det svenska systemet för högre utbildning. Beslut måste fattas så nära människorna som möjligt, på lägsta effektiva nivå.

Utbildningspolitiken är en drivkraft för bättre konkurrenskraft och en del av infrastrukturen i ett välfärdssamhälle. Det är därför viktigt med en hög utbildningsnivå hos landets medborgare. Då måste utbildning också löna sig, men i dag har vi en oacceptabelt låg avkastning på investering i utbildning. Regeringen bör inleda samtal med arbetsmarknadens parter kring högskoleutbildningens betydelse för lönebildningen.

Det är motiverat och rimligt att teknik och naturvetenskap får ett stort utrymme och att insatser görs för att säkra rekryteringen till utbildningen inom dessa områden. Det är områden där högutbildad arbetskraft är mycket efterfrågad. För att skapa ett mänskligare samhälle krävs emellertid djupare kunskaper också om andliga, kulturella, sociala och etiska värden. Ämnen inom humaniora är i stor utsträckning kulturbärande och ger studenten tillfälle till självreflektion och kritiskt tänkande – det vi i vid mening kallar bildning. Det är viktigt att alla utbildningar innehåller moment från andra vetenskapliga ämnesområden. Vi anser också att det är viktigt med mer tvärvetenskapliga utbildningar.

8. Resurstilldelningssystem (punkt 7) – m

av Per Bill (m), Anna Ibrisagic (m) och Tobias Billström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:Ub486 yrkande 4

och bifaller delvis motion

2002/03:Ub323 yrkande 4.

Ställningstagande

Det krävs motivation för att utbildning skall ge goda resultat. Denna motivation ökar om studenten kommer in på sitt förstahandsval på den ort han eller hon önskar och slipper läsa ”fel” saker vid ett lärosäte där studenten inte vill studera. Såväl plats- som medeltilldelningen bör styras av studenternas val, vilket med stor sannolikhet kommer att leda till att vissa utbildningar, dit få söker sig, får läggas ned, medan andra utbildningar med stort efterfrågetryck kan byggas ut. I en övergångsperiod är en tänkbar modell för resurstilldel-

ningen att hälften av medlen följer studenten till inskrivningen och hälften ges lärosätet vid examen.

9. Resurstilldelningssystem (punkt 7) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:Ub323 yrkande 4

och bifaller delvis motion

2002/03:Ub486 yrkande 4.

Ställningstagande

Det system för resurstilldelning som infördes på 1990-talet har visat sig ha stora nackdelar. Det finns en inbyggd risk att lärosätena i längden frestas att sänka kvalitetskraven för att få full ersättning från staten. Eftersom nackdelarna har visat sig vara så stora är det nu dags för ett system med studentpeng, som utbetalas per studieplats. Det blir därmed studenternas val som avgör hur pengarna fördelas. Staten skall genom skarp utvärdering garantera att den vetenskapliga kvaliteten på utbildningarna upprätthålls. En utredning om ett nytt finansieringssystem bör tillsättas snarast.

10. Försäljning av utbildning till enskilda (punkt 8) – kd

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:Ub448 yrkande 17,

bifaller delvis motion

2002/03:Ub286

samt avslår motion

2002/03:Ub321.

Ställningstagande

Avgiftsfriheten för svenska studenter i högskolan skall ligga fast. Av detta följer att studenter från länder inom EES också omfattas av avgiftsfriheten i den svenska högskolan. I den av en särskild utredare framtagna *Advantage Sweden* (SOU 2000:92) föreslås en möjlighet för lärosäten att ta ut en avgift för högskoleutbildning från studenter och doktorander som inte omfattas av

EES-avtalet, vilket jag ställer mig bakom. Detta kräver ändring av högskoleförordningen. Lärosätenas möjligheter att ta ut avgifter samt vilka skyldigheter som detta innebär gentemot de studenter som betalar avgifter bör enligt utredaren regleras i en särskild förordning. Dimensionering skall vara lärosätets sak att avgöra, och lärosätet skall äga rätt att behålla intäkterna från avgifter. En högskola får dock inte åsidosätta det utbildningsuppdrag som statsmakterna har lagt fast. Förslaget innebär att ett tillskott av stipendier måste finansieras inom ramen för biståndsverksamheten.

Enligt Kristdemokraternas mening bör högskoleförordningen ses över i utredningens riktning för att möjliggöra försäljning av utbildning till studenter utanför EES med start vid halvårsskiftet 2003.

11. Villkor för grundläggande behörighet (punkt 9) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2002/03:Ub323 yrkande 6.

Ställningstagande

Det som ger grundläggande behörighet för högskolestudier skall enligt Folkpartiets mening vara studentexamen från gymnasieskolans studieförberedande program eller motsvarande utländsk utbildning.

12. Decentralisering av antagning (punkt 10) – m

av Per Bill (m), Anna Ibrisagic (m) och Tobias Billström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ub486 yrkande 1 och bifaller delvis motionerna 2002/03:Ub323 yrkande 7 och 2002/03:Ub448 yrkande 6.

Ställningstagande

En logisk följd av studenternas fria val, den ökade institutionella konkurrensen och varje lärosätes strävan att profilera sig är att man avskaffar det centrala antagningssystemet. Varje lärosäte måste på egen hand få bestämma hur antagningen skall gå till och avgöra vilka antagningsbestämmelser som skall

gälla, så länge systemen utformas så att rättssäkerhet och diskrimineringslagstiftning följs.

13. Decentralisering av antagning (punkt 10) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:Ub323 yrkande 7

och bifaller delvis motionerna

2002/03:Ub448 yrkande 6 samt

2002/03:Ub486 yrkande 1.

Ställningstagande

För studenten är det viktigt att det finns flera sätt att kunna bli antagen till högskolan. En till högskolorna decentraliserad beslutanderätt skapar utrymme för mångfald när det gäller antagningsformer, och studenten får chansen att söka sig till den högskola som bäst motsvarar hans eller hennes intresse. Högskolorna har en god uppfattning om vilka förkunskapskrav som behövs för olika kurser. De måste tillåtas att i större utsträckning själva använda sig av antagningstester och intervjuer för att avgöra om studenten har förutsättningar för en viss utbildning.

14. Decentralisering av antagning (punkt 10) – kd

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:Ub448 yrkande 6

och bifaller delvis motionerna

2002/03:Ub323 yrkande 7 och

2002/03:Ub486 yrkande 1.

Ställningstagande

Den högre utbildningen skall ha en antagningsprocess som är enkel och överskådlig. Antagningsperioden bör vara nationellt samordnad så att presumtiva studenter ges möjlighet att söka flera utbildningar och olika högskolor parallellt. Staten skall garantera jämlikhet och kvalitet i antagningsprocessen, men högskolorna skall ha stor frihet att utarbeta egna behörighetskrav och urvals-

metoder utifrån utbildningens karaktär. Meriter av olika slag skall kunna beaktas om de är relevanta för utbildningens innehåll.

15. Meritvärdering (punkt 11) – fp, kd

av Ulf Nilsson (fp), Inger Davidson (kd) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:Ub444 yrkande 14

och avslår motion

2002/03:Ub352 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Dagens modell för meritvärdering av betyg – att urvalet grundas på genomsnittsvärdet av betygen i alla kurser – medför risk att eleverna väljer sådana kurser där det anses vara lättare att få bra betyg. Traditionella kunskapsämnen som anses som svåra, exempelvis språk, riskerar att prioriteras ned. Vi anser att en modell för viktning av betygen vid övergången till högre utbildning skall utvecklas.

16. Studenternas rättssäkerhet (punkt 12) – kd

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:Ub491 yrkande 2

och avslår motionerna

2002/03:Ub235 och

2002/03:Ub489 yrkande 7.

Ställningstagande

I samband med 1993 års universitets- och högskolereform togs många av de centrala regler som direkt berörde studenterna bort ur högskoleförordningen. Reformens intention var att den centrala regleringen skulle ersättas med reglering på lokal nivå. Varken studenter eller högskolans företrädare vet i dag vilka regler som gäller. För studenternas rättssäkerhet är det viktigt att högskolornas lokala regelverk görs bättre tillgängliga för studenter och personal. Vidare bör oreglerade områden snarast regleras.

17. Studenternas rättssäkerhet (punkt 12) – c

av Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:Ub489 yrkande 7

och avslår motionerna

2002/03:Ub235 och

2002/03:Ub491 yrkande 2.

Ställningstagande

Högskolorna bedriver i flera fall myndighetsutövning i förhållande till studenterna vad beträffar antagning, examination, beviljande av studieuppehåll, rätt att fullfölja utbildning, rätt till omtentamen, byte av examinator, tillgodoräkande av poäng m.m. För att säkra studenternas rättssäkerhet bör frågor som rör studieuppehåll, antagning och rätten att genomgå prov regleras i högskoleförordningen på ett tydligare sätt.

18. Kårobligatoriet (punkt 13) – m, fp, kd, c

av Ulf Nilsson (fp), Inger Davidson (kd), Per Bill (m), Ana Maria Narti (fp), Anna Ibrisagic (m), Tobias Billström (m) och Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna

2002/03:Ub222,

2002/03:Ub323 yrkande 13,

2002/03:Ub448 yrkande 8,

2002/03:Ub486 yrkande 9,

2002/03:Ub487 yrkande 7 och

2002/03:Ub489 yrkande 6.

Ställningstagande

Vi anser att kårobligatoriet är principiellt felaktigt och därför bör avskaffas. Obligatoriet är inte nödvändigt för att säkerställa studentinflytande över utbildningen, som bör tillgodoses på annat sätt. Studentkårer och andra föreningar som verkar inom högskolor och universitet kan, om de bygger på frivilligt medlemskap, fylla en viktig funktion bl.a. som bevakare av och opinionsbildare i frågor som är centrala för studenterna. När obligatoriet

avskaffas bör man se till att trygga det studiesociala arbete som studentkårerna i dag sköter.

19. Studentkontrakt (punkt 14) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ub323 yrkande 12.

Ställningstagande

Varje akademisk institution eller utbildningsprogram inom en fackhögskola skall enligt Folkpartiets mening upprätta ett s.k. studentkontrakt, som anger rättigheter och skyldigheter både för studenterna och lärarna. Kontraktet skall innehålla principer för hur bl.a. rättning och betygssättning skall gå till. Studenten skall ha rätt att överklaga sitt betyg eller få sin uppsats bedömd av någon annan, i slutänden av en av institutionens professorer. Den student som har professorn som sin handledare eller examinator skall ha möjlighet att få sin skrivning eller uppsats bedömd av en utanför institutionen stående granskare. Kontrakten skall självfallet inte bara betona studenternas rättigheter utan också deras skyldigheter, inte minst att ägna tid och kraft åt studierna. Studentkontrakten kan till sitt närmare innehåll variera mellan olika lärosäten. Det gör att studenten kan jämföra institutioner innan hon eller han väljer högskola. Den konkurrens som därmed uppstår mellan lärosätena gynnar kvaliteten. Institutionerna skall ha samma slag av kontrakt också för doktorander. I dessa kontrakt skall anges exempelvis hur mycket handledning som den enskilda forskarstuderanden kan kräva.

20. Studenternas alkoholkonsumtion (punkt 15) – v, mp

av Britt-Marie Danestig (v) och Mikaela Valtersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ub317.

Ställningstagande

Alkoholkonsumtionen bland unga ökar, och särskilt bland studenterna vid universitet och högskolor är konsumtionen hög. Bland de yngre studenterna (18–25 år) dricks det betydligt mycket mer än bland andra ungdomar i samma

ålder. Enligt preliminära resultat från en undersökning genomförd av Studenthälsan har ungefär en femtedel av denna grupp studenter en så hög konsumtion av alkohol att de riskerar att drabbas av alkoholrelaterade skador och att lägga grunden till framtida alkoholism. Detta är mycket oroande. En annan följd är försämrade studieresultat. I det traditionella studentikosa umgängeslivet intar alkoholen en central position, som mycket av det sociala utbytet kretsar kring. Den svenska alkoholpolitiken bygger på låg tillgänglighet, höga priser och förbud mot reklam för alkohol. Vid de nöjesetablissemang som är tillgängliga för studenter rådet för det mesta helt motsatta förhållanden. Tyvärr är inom studentnationer och liknande organisationer det ekonomiska beroendet av alkoholförsäljningen mycket stort och det finns inget incitament för dem att aktivt minska alkoholkonsumtionen genom insatser som begränsar utskänkingen. Dessa organisationer kan därför inte lösa problemen på egen hand. Det är därför viktigt att högskolorna vidtar konkreta åtgärder tillsammans med studentorganisationerna för att minska alkoholkonsumtionen bland studenter.

21. Internationell examen (punkt 17) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ub323 yrkande 15 samt avslår motion 2002/03:Ub243.

Ställningstagande

Den ökade rörligheten bland studenter och den tilltagande internationaliseringen av arbetsmarknaden ställer nya krav på att det skall vara lätt att jämföra olika slags examina. Det svenska systemet med kandidat- och magisterexamina är inte enkelt att översätta till andra länders regler. De bachelor- och mastertitlar som används i de anglosaxiska länderna är exempelvis inte överförbara. En ny, internationellt jämförbar masterexamen bör inrättas i Sverige. Det gör det möjligt även för studenter att kunna konkurrera på lika villkor inom exempelvis den alltmer integrerade europeiska ekonomin.

22. Validering och komplettering av utländsk högre utbildning (punkt 19) – m

av Per Bill (m), Anna Ibrisagic (m) och Tobias Billström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:Sf332 yrkande 19,

bifaller delvis motion

2002/03:Sf226 yrkande 9

samt avslår motionerna

2002/03:Ub215 yrkandena 2 och 3,

2002/03:Ub463 yrkande 1 och

2002/03:Sf334 yrkande 40.

Ställningstagande

Det har visat sig att det i praktiken är svårt för personer med utländsk utbildning att komplettera den vid svenska högskolor. Med lokal antagning och ersättning som kopplas till antalet examina vid varje högskola skulle läget förändras. Test kan användas för att kontrollera utländska studenters kompetens. Universitet och högskolor skall kunna tillhandahålla sådana test.

23. Validering och komplettering av utländsk högre utbildning (punkt 19) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:Sf226 yrkande 9,

bifaller delvis motion

2002/03:Sf332 yrkande 19

och avslår motionerna

2002/03:Ub215 yrkandena 2 och 3,

2002/03:Ub463 yrkande 1 och

2002/03:Sf334 yrkande 40.

Ställningstagande

En validering av utländska examina som i dag diskuteras, och som i viss utsträckning redan förekommer, leder inte till de radikala förändringar i rekryteringen av utländska akademiker som landet behöver. I stället för denna

byråkratiska process bör man införa allmänna test, som skall genomföras ofta och regelbundet på de flesta av landets högskolor och universitet. Det bör också införas förberedande kurser enligt amerikansk förebild.

24. Instrumenten för meritvärdering av genomgången utbildning (punkt 20) – fp, kd, c

av Ulf Nilsson (fp), Inger Davidson (kd), Ana Maria Narti (fp) och Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ub489 yrkande 11.

Ställningstagande

I en tid av alltmer tilltagande internationalisering och ett ökat internationellt utbyte mellan svenska och utländska lärosäten måste instrumenten för meritvärdering följa med i utvecklingen. I dag får många studenter problem dels i meritvärderingen vid antagning till utbildningar, dels i ansökningsprocessen för att få studiemedel. Att regeringen nu har anslutit Sverige till Lissabonkonventionen innebär inte att frågan är utagerad. I stället bör effekterna av detta utvärderas. Regeringen bör ta initiativ till en utvärdering av instrumenten för meritvärdering.

25. Internationellt utbyte (punkt 21) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ub323 yrkande 14 och avslår motion 2002/03:T377 yrkande 6.

Ställningstagande

Studier utomlands berikar den enskilda studenten och gör att samhället i stort får tillgång till personer med en bred, vittomfattande kompetens. Målet bör vara att samtliga studenter som läser i syfte att ta en magisterexamen skall tillbringa någon del av sin utbildningstid vid ett lärosäte i ett annat land. För att det skall vara realistiskt är det viktigt att studiemedelssystemet inte utformas så att studier utomlands missgynnas. Det är också angeläget att vi får fler

utländska studenter vid de svenska högskolorna. Ett betydelsefullt led i en sådan satsning är att man bygger upp fler utbildningar där huvudspråket inte är svenska. En viss del av varje universitets kurser bör ges på exempelvis engelska. Rekryteringen av lärare från andra länder måste också förbättras. Det ställer krav på universitet och högskolor att skapa attraktiva villkor för utländska akademiker som kan tänka sig att arbeta vid svenska lärosäten.

26. Högskolelärares villkor och utvecklingsmöjligheter (punkt 22)

– kd

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:Ub448 yrkande 11.

Ställningstagande

Det finns en stor risk att ekonomiskt trängda prefekter för att spara pengar inrättar adjunkturer i stället för lektorat. Adjunkterna betyder mycket i undervisningen, inte minst vid många av de mindre och nyare högskolorna, men det räcker inte att som regeringen ha som ambition att deras kompetensnivå höjs till magisternivå. Det rimliga är i stället att yngre respektive nyanställda adjunkter erbjuds möjlighet att inom anställningen genomgå forskarutbildning och avlägga doktors- eller licentiatexamen.

Den undervisande personalens kompetens är av avgörande betydelse, och därför krävs att all sådan personal i högskolan får praktisk pedagogisk utbildning. Det nya kravet på en högskolepedagogisk utbildning för att få fast anställning är bra. Det är inte utbildning i form av generella teorier som behövs, utan mer av ämnesdidaktik, handledarskap och kunskap om utvärdering och om olika examinationsformer.

Även om satsningarna på att öka antalet disputerade lärare är viktiga, måste det också finnas möjlighet att nischa sig som endera högskolelärare eller forskare. Det är inte allom givet att vara en bra pedagog, och inte allom givet att vara en bra forskare. Högskolans struktur måste skapa sådana möjligheter att olikheterna mellan människor tas till vara.

27. Rekryteringen av högskolelärare (punkt 23) – c

av Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:Ub489 yrkande 1.

Ställningstagande

Nyrekryteringen av lärare har inte ökat i samma takt som utbyggnaden av högskolan. Behovet av kompetenta högskolelärare är i dag på sina håll mycket stort, särskilt vid de mindre och medelstora högskolorna, och kommer att öka kraftigt de närmaste åren på grund av pensionsavgångar. Regeringen bör återkomma med strategiförslag om hur rekryteringen av högskolelärare kan ökas.

28. Distansutbildning (punkt 24) – c

av Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:Ub489 yrkandena 12–15

samt avslår motionerna

2002/03:Ub376 och

2002/03:Ub441.

Ställningstagande

Distansutbildning har en större och viktigare funktion att fylla allteftersom det livslånga lärandet ökar i betydelse. Det krävs emellertid betydande insatser för att utveckla pedagogiska former som gör distansutbildningarna till en fullgod lärandemiljö. Kvalitetsutvecklingen, inom ramen för den nya myndigheten för Sveriges nätuniversitet, bör ha en avgörande betydelse. Högskoleverket bör ges i uppdrag att särskilt granska kvalitetsarbetet inom distansutbildningen. Likvärdiga kvalitetskrav som ställs på traditionell högskoleutbildning måste ställas på distansutbildning. Kurser i distanspedagogik och distansmetodik bör ingå i all grundutbildning och vidareutbildning för lärare inom högskolan.

29. HBT-frågor i utbildningarna till vissa yrken (punkt 25) – fp
av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2002/03:Ub510 yrkande 3 och

2002/03:L249 yrkande 17

och avslår motionerna

2002/03:Ub303 yrkandena 1 och 2,

2002/03:Ub457 yrkandena 1 och 2 samt

2002/03:Ub553.

Ställningstagande

Kärlek och sexualitet mellan människor kan inte mätas och vägas av någon annan. Den skall mötas med samma respekt oavsett om det gäller kärlek mellan människor av samma kön eller mellan människor av olika kön. Människors egen könsidentitet måste också respekteras och accepteras. Högskolan har en viktig roll genom att där ges utbildningar för yrken i vilka man kommer i kontakt med homosexuella, bisexuella och transpersoner som behöver stöd. Det gäller t.ex. utbildningen för lärare, socionomer, läkare, präster, psykologer, jurister och poliser. Av en kartläggning som redovisades av Folkhälsoinstitutet 1997 framgår att undervisning vid högskolor om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation förekommer endast i begränsad omfattning. Högskoleverket bör få i uppdrag att lägga upp en plan för hur undervisningen skall kunna förbättras på denna punkt inom ramen för arbetet med de allmänna demokratiska grundvärdena om respekt för mångfalden.

30. Kunskaper om funktionshinder (punkt 26) – kd

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:So457 yrkande 4.

Ställningstagande

Kunskap om olika funktionshinder bör ingå i vissa utbildningar. Särskilt viktigt är det i utbildningen av arkitekter och byggnadsingenjörer. Obligatorisk utbildning om funktionshinder behövs på lärarhögskolorna. Kontinuerlig

fortbildning behövs för skolpersonal och skolmyndigheter om barn och ungdomar med funktionshinder.

31. Teknisk utbildning mot ohälsa i arbetslivet (punkt 27) – v

av Britt-Marie Danestig (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ub307 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Samtidigt som ohälsotalen har stigit har det skett en nedrustning av arbetsmiljöarbete, arbetsmiljöforskning och utbildning inom det tekniska området. Vi har i dag en relativt välutvecklad lagstiftning, en förordningsflora för att hantera risker, miljö och kvalitet i arbetslivet. Men det räcker inte, det krävs också kompetenta, välutbildade människor. Medan kravet på kompetens har ökat inom många yrkesutbildningar har detta ej skett för skyddsingenjörsutbildningen (arbetsmiljöingenjörsutbildningen) i landet. Nu bör en ny typ av skyddsingenjörsutbildning utvecklas, kopplad till befintliga eller nya civilingenjörsprogram som tangerar området vid en eller flera tekniska högskolor. Regeringen bör ge Högskoleverket i uppdrag att förändra skyddsingenjörsutbildningen till en civilingenjörsutbildning med koppling till annan högre teknisk utbildning och till forskning. Samhället har formulerat målsättningen att civilingenjörerna – oavsett inriktning – skall ha färdigheter att utforma produkter, processer och arbetsmiljö med hänsyn till människors förutsättningar och behov. För en majoritet av de examinerade är den målsättningen inte uppfylld. Regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att utarbeta en strategi för hur kompetens avseende människa-teknik kan bli en viktig komponent i all högre teknisk utbildning.

32. Utbildningar för tandvård (punkt 28) – v

av Britt-Marie Danestig (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:Ub305,

bifaller delvis motion

2002/03:Ub507 yrkande 1

och avslår motionerna
2002/03:Ub364,
2002/03:Ub477 och
2002/03:Ub507 yrkandena 2–6.

Ställningstagande

Tidigare bestod tandsköterskornas arbetsuppgifter mest av administration och av att assistera tandläkarna. Numera har arbetet som tandsköterska utvecklats med ett större ansvarsområde och fler komplicerade arbetsuppgifter. Kravet har därför ökat på tandsköterskornas kunskap och kompetens. Mycket talar för att tandsköterskorna borde få sin utbildning inom högskolan, lämpligen genom en utbildning på 80 poäng som leder till yrkeshögskoleexamen. Högskoleverket bör få i uppdrag att utreda möjligheterna till en tandsköterskeutbildning inom högskolan.

33. Dansutbildningen (punkt 29) – kd

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Kr370 yrkande 17.

Ställningstagande

Dansare har en kort karriär, även utan skador i arbetet kan de fysiska förutsättningarna att utöva yrket upphöra i 40-årsåldern, ofta mycket tidigare. Då återstår många år i yrkesverksamhet. Därför bör det i grundutbildningen alltid finnas en förberedelse för en alternativ karriär och en planering för dansares omskolning eller vidareutbildning. En översyn av dansutbildningarnas möjligheter att förbereda för en alternativ karriär är nödvändig och bör genomföras snarast.

34. Utbildning av imamer (punkt 31) – v

av Britt-Marie Danestig (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ub346.

Ställningstagande

I dag finns i Sverige uppskattningsvis mellan 250 000 och 350 000 muslimer, vilket gör islam till den näst största religionen i landet, och det är också den snabbast växande. På flera håll har det uppförts moskéer, och de flesta muslimer är organiserade i föreningar, råd och studiecirkel. Med den växande muslimska infrastrukturen ökar också behovet av personer med särskilda funktioner och därtill hörande kunskaper. Det råder brist på imamer, vilket beror på att det inte existerar någon utbildning för imamer i Sverige. Eftersom det saknas ekonomisk och organisatorisk kapacitet för samfunden att själva bygga upp en utbildning bör detta behov tillgodoses inom det offentliga utbildningsväsendet, närmare bestämt vid högskolan. Utifrån de erfarenheter och kunskaper som redan finns vid högskolor och universitet skulle det religionsvetenskapliga programmet, som blivande präster läser vid, kunna utvecklas med en inriktning mot islam och utformas som en imamutbildning. Högskoleverket bör få i uppdrag att utreda vilket behov som finns av en imamutbildning och hur den skall utformas.

35. Frivillig collegetermin (punkt 40) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 40 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ub323 yrkande 9.

Ställningstagande

Det kan vara svårt att som ny student redan första året veta vad studierna skall leda till. Många påbörjar en ämnes- eller yrkesinriktad högskoleutbildning som de efter några terminer upplever som felvald. För många skulle en s.k. collegetermin med eftergymnasial utbildning inom skilda ämnen, t.ex. flera olika humanistiska och naturvetenskapliga ämnen, vara ett intressant alternativ.

36. Treterminssystem (punkt 43) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 43 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Ub338 yrkande 6 och 2002/03:Ub384.

Ställningstagande

I dag är många studenter tvingade att ta förvärvsarbete under sommaren för att klara sin försörjning. Det bör vara möjligt att ägna sig åt seriösa heltidsstudier även under sommaren. Därför bör ett treterminssystem införas, så att den student som så önskar snabbare skall kunna avsluta sina studier och ta examen. För att en reform av detta slag skall kunna genomföras krävs en förändring av de nuvarande studiemedelsreglerna.

37. Utveckling av undervisnings- och examinationsformer (punkt 45) – c

av Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 45 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ub489 yrkande 8.

Ställningstagande

Många enskilda lärare vid många högskolor gör ett förtjänstfullt arbete med att utveckla undervisnings- och examinationsformerna. Det är varken önskvärt eller möjligt att nationellt föreskriva vilken form undervisning och examination skall ha. Det är däremot möjligt att dokumentera det som sker och därigenom bidra till att kunskaper och erfarenheter sprids till alla högskolor i Sverige. Högskoleverket bör ges ett uppdrag med denna innebörd.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i yttrandet.

1. Kårobligatoriet (punkt 13) – kd

av Inger Davidson (kd).

Jag vill påminna om att Kristdemokraterna räknade med en fördubbling av anslaget till Sveriges Förenade Studentkårer i sitt budgetförslag för 2003. Kårobligatoriet är principiellt felaktigt och måste ersättas av frivilligt deltagande. Samtidigt innebär ett slopat kårobligatorium stora omställningar av studentkårens verksamhet, bl.a. genom minskade ekonomiska resurser. För att möjliggöra en effektiv studiebevakning med begränsade möjligheter på det lokala planet är det viktigt att skapa en samlande nationell resurs för studentkårsarbete. Därför vill Kristdemokraterna kombinera förslaget att avskaffa kårobligatoriet med en rejäl satsning på Sveriges Förenade Studentkårer.

2. Validering och komplettering av utländsk högre utbildning (punkt 19) – kd

av Inger Davidson (kd).

I utformandet av ett system för livslångt lärande är validering av kompetens och tillvaratagande av den kunskap som människor skaffat sig i ett annat land eller utanför utbildningssystemet ett måste. Det finns många goda förslag i utredningsbetänkandet *Validering av vuxnas kunskap och kompetens* (SOU 2001:78). Eftersom regeringen nu arbetar på en proposition i denna fråga har jag avstått från att reservera mig, men jag vill markera vikten av att regeringen verkligen lägger fram förslag utan onödigt dröjsmål.

3. Internationellt utbyte (punkt 21) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Inom ramen för det s.k. Öresundsuniversitetet har ett lovande samarbete inletts mellan ett stort antal universitet och högskolor på båda sidor om Öresund. Redan förs diskussioner mellan lärosätena om gemensamma kurser, gemensam forskarutbildning, vidgat studentutbyte etc. Det är viktigt att ett organiserat samarbete över gränsen inte hindras. Den kartläggning som pågår inom ramen för Nordiska ministerrådet är därför angelägen. Målet bör vara att det inte skall vara svårare att under studietiden växla mellan ett danskt och ett svenskt universitet än det är att växla mellan olika lärosäten inom respektive land.

4. Distansutbildning (punkt 24) – kd

av Inger Davidson (kd).

Kristdemokraterna framhöll i sitt särskilda yttrande om anslagen inom utgiftsområde 16 (i budgetbetänkande 2002/03:UbU1) att vi anser att lärosätena själva bör driva nätuniversitetet och att Högskoleverket bör stå för tillsynen av verksamheten. Därför föreslog vi att den extra per capita-ersättningen till kurser inom nätuniversitetet skulle halveras och att inga medel skulle anslås till den nya Myndigheten för Sveriges nätuniversitet. Detta är fortfarande vår uppfattning.

Jag menar att det är bra att lärosätena har ansvaret för Sveriges nätuniversitet. En sammanhållande nätportal är en riktig satsning för att göra Sveriges nätuniversitet överblickbart för studenterna. Kristdemokraterna vill dock hellre se en lösning där lärosätena driver Nätuniversitetet. Satsningen bör växa av egen kraft i stället för via en myndighet.

Kristdemokraterna vill också lyfta fram andra former av distansutbildning, t.ex. den stora insats som görs vid de kommunala lärcentren. Lärcenter är lokala center för högre utbildning och kompetensutveckling med syfte att tillgodose näringslivets, offentliga organisationers och invånarnas behov av utbildning och kompetensutveckling för att stärka och utveckla kommunens och regionens konkurrenskraft. Högskoleutbildningar är en av flera utbildningsformer och utbildningsnivåer som erbjuds. På sikt bör denna verksamhet utökas för att göra högre utbildning tillgänglig för fler.

5. Distansutbildning (punkt 24) – v

av Britt-Marie Danestig (v).

Vänsterpartiet har i reservation 23 i budgetbetänkande 2002/03:UbU1 föreslagit att Högskoleverket skall få i uppdrag att särskilt granska kvalitetsarbetet inom distansutbildningen och framhållit att det är särskilt viktigt att studenternas inflytande på distansutbildningarna håller en tillräckligt hög nivå. Detta är fortfarande vår uppfattning.

6. Utbildningar för tandvård (punkt 28) – v

av Britt-Marie Danestig (v).

Enligt Vänsterpartiets mening finns det starka skäl att utveckla tandhygienistutbildningen och göra den treårig. Eftersom beredning nu pågår i Regeringskansliet av förslagen i *Tandvården till 2010* avstår jag dock nu från att reservera mig till förmån för yrkandena om tillkännagivande att tandhygienistutbildningen bör förlängas.

Socialstyrelsens översyn 1999 av den framtida kompetensfördelningen mellan olika yrkesgrupper inom tandvården utmynnade i att tandhygienisterna borde ges vidgade arbetsuppgifter. Högskoleverkets utvärdering för ett antal år sedan av de medellånga vårdutbildningarna visade att den tvååriga tandhygienistutbildningen dittills haft mycket svårt att nå upp till kraven på högskolemässighet. Utrymme för att förlägga en del av utbildningstiden utomlands –

något som vi finner angeläget – finns inte så länge utbildningen är så kort som två år.

7. Lunds universitets historiska museum (punkt 44) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Vi beklagar att det inte har varit möjligt att få gehör för att det ekonomiska ansvaret för insamlandet och sorterandet av fornfynd vid Lunds universitets historiska museum överförs till Kulturdepartementet. Den öronmärkning av 2 miljoner kronor av Lunds universitets grundutbildningsanslag som nu skett tryggar överlevnaden för museets verksamhet, vilket är positivt. Man bör dock observera att lösningen innebär att utrymmet för grundutbildning vid Lunds universitet därmed minskar med samma belopp, vilket inte var känt när riksdagen fattade beslut om budgeten för 2003.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner

Motioner från allmänna motionstiden

2002/03:Ub215 av Henrik Westman (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa en fungerande form av Diploma Supplements.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att låta Högskoleverket från årsskiftet överta ansvaret för information och uppföljning till arbetsmarknaden om människor med utländska examina.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Högskoleverket bör få i uppdrag att upprätta en förteckning över utrikes utbildningar och deras närmaste svenska motsvarigheter.

2002/03:Ub220 av Johan Linander (c):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag som säkerställer att Lunds universitets historiska museum kan klara sin arkeologiska fyndhantering och fortsätta sin publika verksamhet.

2002/03:Ub222 av Annelie Enochson och Tuve Skånberg (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa kårobligatoriet vid de svenska högskolorna och universiteten.

2002/03:Ub234 av Birgitta Sellén och Margareta Andersson (c):

Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning som ser över behovet av samt antalet utbildningsplatser för dramapedagoger.

2002/03:Ub235 av Anita Sidén och Cecilia Magnusson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en utredning om en enskild students rätt till skadestånd vid undermålig undervisning.

2002/03:Ub240 av Carina Hägg och Yilmaz Kerimo (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att språket arameiska får en hemvist och att språkfrågan får en lösning.

2002/03:Ub243 av Maria Larsson och Ragnwi Marcelind (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa examensformen Master's degree.

2002/03:Ub268 av Birgitta Carlsson och Håkan Larsson (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de yrkesgrupper som finns nämnda i motionen erhåller goda kunskaper i ANT (Alkohol, Narkotika och Tobak) inom sina olika utbildningar för att kunna ge ungdomar en heltäckande ANT-undervisning.

2002/03:Ub282 av Ulf Nilsson m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Kulturdepartementet skall ta ekonomiskt ansvar för insamlandet och sorteringen av fornfynd vid Lunds universitets historiska museum.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att utreda finansieringsförslag som tryggar museets framtid.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att regionala fornfynd även fortsättningsvis skall förvaras i Skåne.

2002/03:Ub283 av Marie Wahlgren m.fl. (fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att ytterligare uppmuntra naturvetenskapliga kurser på universitetsnivå för icke naturvetare.

2002/03:Ub286 av Yvonne Andersson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sälja kunskap internationellt.

2002/03:Ub288 av Yvonne Andersson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att säkra kunskapsutvecklingen för slöjden som skolämne.

2002/03:Ub298 av Bo Lundgren m.fl. (m):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att frigöra universitet och högskolor från politisk styrning.
7. Riksdagen beslutar att inrätta två nya fristående stiftelsehögskolor i enlighet med vad som anförs i motionen.

2002/03:Ub303 av Britt-Marie Danestig m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att lärare vid högskolan skall få en grundläggande kompetens i HBT-frågor.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att litteraturen till de i motionen anförda utbildningarna bör granskas ur ett HBT-perspektiv.

2002/03:Ub305 av Britt-Marie Danestig m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att Högskoleverket skall få i uppdrag att utreda möjligheten till en högskoleutbildning för tandsköterskor.

2002/03:Ub307 av Britt-Marie Danestig m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att Högskoleverket bör få i uppdrag att förändra skyddsingenjörsutbildningen till en civilingenjörsutbildning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att tillsätta en utredning om hur all högre teknisk utbildning bör ge kompetens avseende förhållandet människa-teknik.

2002/03:Ub317 av Britt-Marie Danestig m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att högskolor i samverkan med studentorganisationer bör vidta åtgärder för att minska alkoholkonsumtionen bland studenter.

2002/03:Ub318 av Britt-Marie Danestig m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om uppföljning av studenters lärartid.

2002/03:Ub321 av Anne-Marie Pålsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att organisationer i samarbete med universitet och högskolor skall tillåtas sälja akademisk utbildning till privatpersoner.

2002/03:Ub323 av Ulf Nilsson m.fl. (fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att utreda ett nytt finansieringssystem för grundutbildningen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att återställa förkunskapskraven till de utbildningar som fått sänkta förkunskapskrav.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att decentralisera antagningen till högskolorna.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om införandet av en collegetermin.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättandet av ett studentkontrakt.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett avskaffande av kårobligatoriet.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett ökat internationellt utbyte vid universitet och högskolor.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättandet av en ny internationellt jämförbar masterexamen.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett återupprättande av det akademiska självstyret.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att uppmuntra stiftelsedrivna högskolor och privata universitet.

2002/03:Ub335 av Kent Olsson m.fl. (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbildningen på form- och designområdet.

2002/03:Ub338 av Ulf Nilsson m.fl. (fp):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införandet av ett treterminerssystem.

2002/03:Ub339 av Margareta Andersson och Birgitta Carlsson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillräcklig tid för bemötandefrågor i utbildning och vidareutbildning för personal som möter människor i myndighetsutövning.

2002/03:Ub346 av Britt-Marie Danestig m.fl. (v):

Riksdagen begär att regeringen ger Högskoleverket i uppdrag att utreda behovet och utformningen av en imamutbildning vid högskolan.

2002/03:Ub352 av Anita Brodén och Marita Aronson (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utvidga begreppet arbetslivspoäng.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förtroendevalt politiskt arbete skall ge arbetslivspoäng.

2002/03:Ub356 av Marina Pettersson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införandet av ett nytt ämne, vårdteknologi, i vårdutbildningen för sjuksköterskor och undersköterskor.

2002/03:Ub357 av Anita Sidén och Elizabeth Nyström (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att smärtekunskap bör vara en obligatorisk del i all medicinsk utbildning av såväl läkare som sjuksköterskor samt övriga medicinska yrkesgrupper.

2002/03:Ub364 av Cristina Husmark Pehrsson och Sten Tolgfors (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att förändra utbildningen för legitimerade tandhygienister till att omfatta 120 poäng.

2002/03:Ub369 av Ingemar Vänerlöv (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ANT-kunskap inom den högre utbildningen av lärare och inom pedagogutbildningar samt läkar-, socionom- och vårdhögskoleutbildningarna.

2002/03:Ub376 av Håkan Juholt m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om distansutbildning.

2002/03:Ub384 av Fredrik Olovsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av att införa ett treterminerssystem i den högre utbildningen.

2002/03:Ub398 av Christina Nenes och Peter Jonsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om film- och medieutbildning vid Högskolan i Trollhättan/Uddevalla.

2002/03:Ub400 av Torsten Lindström (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det geriatriska inslaget i den grundläggande läkarutbildningen bör ses över och öka.

2002/03:Ub441 av Lennart Axelsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av en översyn vad gäller de statliga bidragens fördelning vid universitets- och högskolestudier på distans.

2002/03:Ub444 av Torsten Lindström m.fl. (kd):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om viktning av betyg.

2002/03:Ub448 av Torsten Lindström m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den högre utbildningens värdegrund.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om profilering av högskolor.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om antagningen till högskolan.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kårobligatoriets upphävande och ökade statsanslag till Sveriges Förenade Studentkårer.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en garanterad miniminivå av lärarledd tid i högskolan.
10. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ett tillägg av högskoleförordningen 6 kap. 7 § i enlighet med vad som i motionen anförs.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om högskolelärares villkor och utvecklingsmöjligheter.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om högskolans styrning.
14. Riksdagen begär att regeringen genomför en fördjupad kartläggning av vilka konsekvenser högskoleexpansionen medfört för utbildningarnas kvalitet.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en kommission för att utreda högskolans strukturella problem.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om balansen mellan vetenskapsområden.
17. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av högskoleförordningen med syfte att tillåta högskoleavgifter för studenter från länder utanför EES i enlighet med vad som i motionen anförs.

2002/03:Ub457 av Ingrid Burman m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att lärare vid de medicinska fakulteterna skall få en grundläggande kompetens i HBT-frågor.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att litteraturen till de i motionen anförda utbildningarna granskas ur ett HBT-perspektiv.

2002/03:Ub463 av Mikaela Valtersson m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om system som utvärderar utländska utbildningar mer rättvist.

2002/03:Ub477 av Carina Hägg och Birgitta Ahlqvist (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att uppmärksamma behovet av tandsköterskor.

2002/03:Ub486 av Gunilla Carlsson i Tyresö m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa det centrala antagningssystemet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av en högre utbildningspremie.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av en internationalisering av högskolan och universiteten.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om studenternas egna val.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om akademiernas självständighet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Bolognaprocessen.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förslag i anslutning till ett avskaffande av kårobligatoriet.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fler fristående högskolor.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om andra former för fristående högskolor än stiftelseformen.

2002/03:Ub487 av Gunilla Carlsson i Tyresö m.fl. (m):

7. Riksdagen beslutar att avskaffa 4 kap. 4 § högskolelagen (1992:1434) i enlighet med vad som anförs i motionen.

2002/03:Ub488 av Sonja Fransson m.fl. (s):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en fortsatt satsning på form, design och medier i Västsverige.

2002/03:Ub489 av Sofia Larsen m.fl. (c):

1. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om hur rekryteringen av högskolelärare kan ökas.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ett avskaffande av kårobligatoriet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ett förtydligande av högskoleförordningen för att säkra studenternas rättssäkerhet.
8. Riksdagen begär att regeringen ger Högskoleverket i uppdrag att utveckla undervisnings- och examinationsformer.

11. Riksdagen begär att regeringen tar initiativ till en utvärdering av instrumenten för meritvärdering.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att utveckla pedagogiska former för distansutbildning.
13. Riksdagen begär att regeringen ger Högscoleverket i uppdrag att särskilt granska kvalitetsarbetet inom distansutbildningen.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att likvärdiga kvalitetskrav som ställs på traditionell högskoleutbildning måste ställas på distansutbildning.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att kurser i distanspedagogik och distansmetodik bör ges i all lärarutbildning och vidareutbildning för lärare.
17. Riksdagen begär att regeringen gör en översyn av hur den s.k. tredje uppgiften sköts av lärosätena.

2002/03:Ub490 av Torsten Lindström m.fl. (kd):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen skall initiera samtal med arbetsmarknadens parter kring högskoleutbildningens betydelse för lönebildningen.

2002/03:Ub491 av Torsten Lindström m.fl. (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om högskolornas lokala regelverk.

2002/03:Ub495 av Per Landgren och Tuve Skånberg (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att redogöra för hur redan existerande samvetsfrihet skall tillämpas inom högskoleutbildningen.

2002/03:Ub507 av Göran Lindblad (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta en nationell tandsköterskeutbildning på högskolenivå, som ger legitimation, i nära samverkan med övriga tandvårdsutbildningar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utbildningen till tandsköterska/tandhygienist bör integreras.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att legitimerad tandsköterska skall ha behörighet att arbeta i munnen på patienterna.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening med vad i motionen anförs om att utbildningen till tandhygienist förlängs till tre år (120 p).
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att behörighetsområdet för tandhygienister utvidgas till att omfatta vissa enklare vårdinsatser som i dag utförs av tandläkare.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att dimensioneringen av utbildningen ses över i syfte att skapa balans mellan behov och tillgång på assisterande personal.

2002/03:Ub510 av Börje Vestlund m.fl. (s, fp, v, c, mp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbildning om HBT-frågor för studerande till vissa yrken.

2002/03:Ub513 av Rune Berglund m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbildning, personal- och kompetensförsörjning i skogslänen.

2002/03:Ub517 av Tasso Stafilidis (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statens ansvar för att tillhandahålla dramapedagogutbildning.

2002/03:Ub531 av Lars U Granberg och Birgitta Ahlqvist (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett införande av praktik på samhälls- och beteendevetenskapliga utbildningar och införandet av universitetsexamen utan forskningsinriktning.

2002/03:Ub553 av Elisebeht Markström m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett förtydligande av examensförordningen i högskoleförordningen för vissa yrkesexamina.

2002/03:L249 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om högskoleutbildningen för vissa yrken.

2002/03:Sf226 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa allmänna tester som en form av validering av utländska examina.

2002/03:Sf332 av Sten Tolgfors m.fl. (m):

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten till validering och komplettering av utländsk utbildning.

2002/03:Sf334 av Sven Brus m.fl. (kd):

40. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om kunskapsvalidering, i enlighet med vad som anförs i motionen.

2002/03:So225 av Birgitta Carlsson och Viviann Gerdin (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det behövs ett nationellt centrum för att hålla ihop forskning och utbildningsfrågor samt en policy för komplementär-/alternativmedicin.

2002/03:So365 av Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbildning, tillträde till utbildning och studieekonomi.

2002/03:So457 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kunskap om funktionshinder skall ingå i vissa utbildningar.

2002/03:Kr264 av Kent Olsson m.fl. (m):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett basår för all konstnärlig utbildning.

2002/03:Kr370 av Gunilla Tjernberg m.fl. (kd):

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om dansutbildningen.

2002/03:T377 av Ulf Nilsson m.fl. (fp):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om regeländringar för att underlätta växelvisa studier i Sverige och Danmark.

2002/03:T458 av Lena Ek och Åsa Torstensson (c):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om särskilda åtgärder för att stödja nyrekrytering till högskolor och forskning inom IT-området.

2002/03:MJ488 av Jan Emanuel Johansson (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om poängkurser i djuretik.

2002/03:N263 av Eva Flyborg m.fl. (fp):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om forskningens och utbildningens betydelse för företagande.

2002/03:N267 av Yvonne Ångström m.fl. (fp):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den högre utbildningen.

2002/03:N302 av Ingegerd Saarinen och Lotta N Hedström (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om strategier för att öka examensfrekvensen vid högskolor och universitet.

2002/03:N340 av Johan Linander och Lars-Ivar Ericson (c):

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om Historiska museet i Lund.

2002/03:N398 av Monica Green m.fl. (s):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en fortsatt satsning på form och design i Västsverige.